

Handläggare
Tuula Kipinoinen Ericsson
Telefon 08-508 22 023

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2013-09-26

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd Tertialrapport 2 2013

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslaget till tertialrapport 2 för 2013 med helårsprognos.
2. Nämnden begär budgetjustering för investeringsbudget till maskiner och inventarier med 2,0 mnkr.
3. Nämnden begär budgetjustering inom stöd- och service till personer med funktionsnedsättning med 0,6 mnkr för gruppbofastaden som öppnar i november 2013.
4. Nämnden godkänner en ökad omslutning med 4,0 mnkr.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
avdelningschef

Sammanfattning

Nämndens mål bedöms uppfyllas i allt väsentligt. Några dock inte inom given budget. Prognosen på årsutfall redovisar ett nettounderskott med 6,6 mnkr före resultatöverföringar och beräknad budgetjustering. Efter resultatöverföringar och beräknad budgetjustering redovisas ingen avvikelse, vilket är oförändrat jämfört med föregående prognos. Nämnden begär budgetjustering för stöd- och service till personer med funktionsnedsättning med 0,6 mnkr för gruppbofastaden som öppnar i november 2013 och investeringsplanen med 2,0 mnkr för maskiner och inventarier.

Bakgrund

Nämnderna ska i uppföljningen redogöra för uppnådda resultat och analysera eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen. Vid befärade avvikelser ska nämnden besluta om åtgärder för att eliminera dessa. Uppföljningen ska fokusera på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i samverkansgrupp den 10 september och i förvaltningsgrupp den 17 september 2013.

Bilagor

- 01 bilaga Stadsledningskontorets blanketter SDN 22
- 02 bilaga Uppföljning av budget 2013 T2
- 03 bilaga Tertial 2 bokslut
- 04 bilaga Vårnadsbidrag
- 05 bilaga Nämndbeslut den 26 september

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	13
1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.....	13
1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa.....	13
1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande.....	14
1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar.....	16
1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm.....	19
1.6 Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm.....	21
1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad.....	22
2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras.....	28
2.1 Stockholmarna upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald.....	28
2.2 Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.....	32
2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg.....	37
2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten.....	54
3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva.....	60
3.1 Budgeten är i balans.....	61
3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva.....	69
Synpunkter och klagomål	71
Övrigt	73

Bilagor

Bilaga 1: Stadsledningskontorets blanketter

Bilaga 2: Uppföljning av budget 2013 T2

Bilaga 3: Tertiäl bokslut Rapport

Bilaga 4: Vårnadsbidrag

Sammanfattande analys

Nämnderna ska i uppföljningen redogöra för uppnådda resultat och analysera eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen och det förväntade resultatet. Uppföljningen ska fokusera på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet. I denna tertiärrapport redogörs för måluppfyllelse och ekonomiska resultat under respektive mål.

Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Stadsdelen fortsätter att växa och stadsdelsnämnden arbetar med att anpassa verksamheterna för att möta nya behov. Stadsdelsnämnden bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att arbeta miljömedvetet samt medverka till att människor kommer bort från bidragsberoende. Nämnden medverkar också till en ren, vacker och trygg stad där stockholmarna har ett rikt, varierat och tillgängligt kultur och idrottsliv. Aktivitetsplanen för konkurrensutsättning genomförs planenligt. Förvaltningen arbetar med utvecklingen av Telefonplan, Vision Söderort och kreativa näringar. Förvaltningen utvecklar och driver också ett antal e-tjänstprojekt. Förvaltningen arbetar med att öka den upplevda tryggheten i stadsdelen och städning av stadsdelens parker och grönområden.

Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

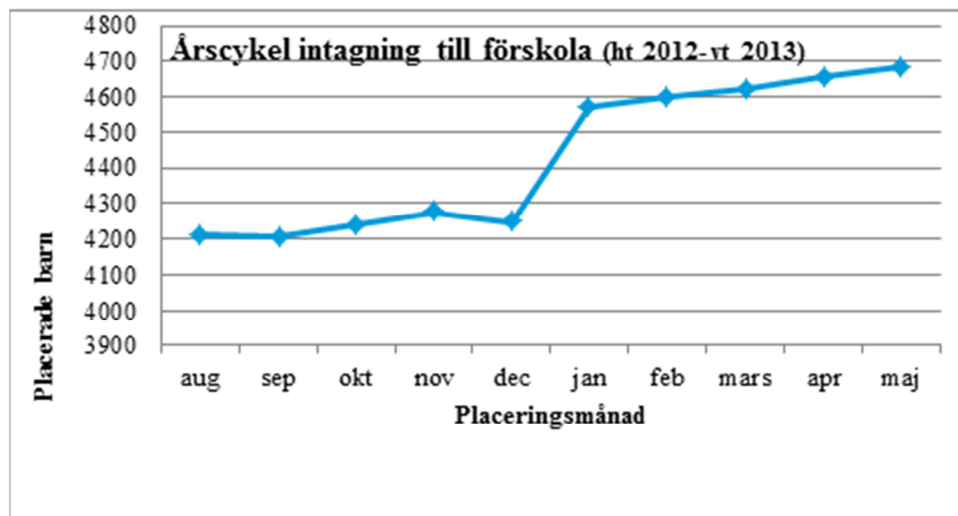
Förskoleverksamhet

Antalet inskrivna barn i stadsdelens kommunala förskolor uppgick den 31 december 2012 till 4 250 barn vid 64 förskolor. Stadsdelen hade då också 11 barn hos 2 kommunala dagbarnvårdare och 26 barn i deltidförskola. Under årets första månader har stadsdelen utökat förskoleverksamheten med 438 fler inskrivna barn. Under andra kvartalet har 3 förskolelokaler tillkommit och 1 avvecklats. Vid slutet av april fanns det totalt 4 658 barn inskrivna i förskoleverksamheten. Stadsdelen har vid samma tid 66 förskolor med 306 barngrupper samt två kommunala dagbarnvårdare med 7 barn.

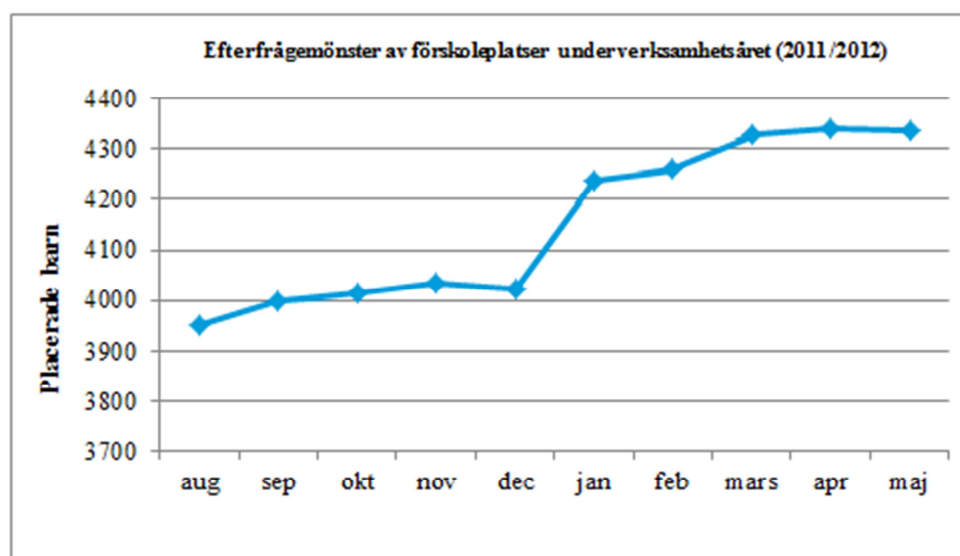
Under andra tertiälen utökades förskolebeståndet med en ny förskola, Kastanjen medan förskolan Arken stängdes då lokalerna inte var i godtagbar standard. Barnantalet i förskolorna minskar naturligt under sommaren då en stor grupp går till skolan. Nya barn börjar i förskolan på hösten, men inte i samma omfattning som det har slutat barn.

Vid mätning den 31 augusti fanns 4 454 barn i 302 grupper. Detta är en ökning från januari med 254 barn, men samtidigt 204 barn färre än den 1 maj. Under våren ökar behovet av platser igen. Redan nu vet vi att 96 barn står i kö för plats i höst, 362 i januari och 62 i februari. Erfarenheten och befolkningsprognosen visar också att efterfrågan på förskoleplatser kommer att öka ytterligare.

Behovet av förskoleplats ökar kontinuerligt under året, för att nå sin kulmen under senvåren. Se diagrammen nedan.

I april/maj finns flest barn placerade under verksamhetsåret. Antal placerade barn minskar därefter fram till augusti. Från höstintaget i augusti fram till senvåren finns det lediga platser som gradvis fylls på men med en markant ökning i januari. Det är därför viktigt att inte alla lediga platser fylls under hösten för att senare kunna klara garantin under våren. Att det finns flest tomma platser efter höstintagningen i augusti förklaras av att de barn som börjar är färre än de barn som slutat och börjat skolan.

Diagrammen är en illustration av hur efterfrågemönstret av förskoleplatser ser ut under verksamhetsåret.

Antalet tomma platser varierar beroende på hur stora årskullarna är respektive år, hur behovet av förskoleplatser är matchat med befintligt antal förskoleplatser och var dessa är belägna.

Antalet förskoleplatser har ökat vid Telefonplan, Liljeholmen och Årstadal.

Områdena Mälardalshöjden, Fruängen, Gröndal och Ekensberg har tappat barn till dessa områden. För de enskilda förskolornas ekonomi får detta stora konsekvenser som kan vara svåra att balansera.

För stadsdelsförvaltningen innebär det ett analyserande av var behov av platser efterfrågas samt hur det ska matchas med nybyggnation och stängning av sämre förskolelokaler.

Den stora andelen nybyggda förskolor i Hägersten-Liljeholmen innebär höga hyreskostnader. Dessa har till viss del kompenseras, men inte i den grad som krävs för att kunna hålla ett visst överskott av förskoleplatser för att kunna möta den trappstegvisa efterfrågan.

Förskolorna arbetar för att skapa en flexibel organisation som kan möta den ojämna efterfrågan av barnantal och ändå ha en budget i balans. Avdelningen har justerat områdesindelningen från den 1 juli.

Förvaltningen arbetar på olika sätt för att vara en attraktiv arbetsgivare för förskollärare. Bland annat satsas det på att erbjuda nytexaminerade förskollärare mentorskap som stöds av en bra organisation och möjligheter till fortbildning inom organisationen dels genom kollegialt lärande i nätverk och seminarier men också i form av föreläsningar och kurser. Studenter erbjuds verksamhetsförlagd utbildning inom stadsdelsförvaltningen där goda erfarenheter kan resultera i framtida rekrytering.

Förskolorna arbetar i enlighet med nämndens mål för verksamhetsområdet. För att stödja förskolorna i sitt arbete och samtidigt få en bra uppföljning av verksamheten fokuseras verksamhetsuppföljningen till ett begränsat antal områden och frågeställningar. Befintlig statistik och redan insamlade uppgifter används huvudsakligen som underlag; Likabehandlingsplaner, förskolans självvärdering "förskoleindikatorn" samt brukarundersökning.

Detta ger en röd tråd av verksamhetsuppföljning genom de olika nivåerna i nämndens verksamhet. På respektive nivå kan man sammanställa sina styrkor och utvecklingsområden som i sin tur kan ge underlag för fortsatt utveckling och förslag till nästa års verksamhetsplan.

Resultat av förskolornas arbete redovisas i kvalitetsredovisningar samt huvudsakligen i verksamhetsberättelsen.

Avdelningen för social omsorg

Myndighetsutövande enheter

Vid *enheten för ekonomiskt bistånd* har antalet hushåll med ekonomiskt bistånd fortsatt att sjunka. I juli 2013 fanns 479 hushåll med ekonomiskt bistånd mot 506 motsvarande tid 2012. I hushållen fanns 493 vuxna biståndstagare varav de flesta (ca 44 %) hade arbetslöshet som försörjningshinder. Den näst största gruppen biståndstagare (ca 25 %) består av personer som är sjukskrivna med läkarintyg men med låg eller ingen sjukpenning. Den tredje största gruppen (ca 18 %) är personer som definieras ha "arbetshinder, sociala skäl". Dessa personer behöver extra stöd och hjälp för att bli självförsörjande och de deltar därför nu i verksamheten vid Jobbtorg Resurs.

Den förändring som gjorts under våren i enhetens ledning innebär att en ytterligare anställning som biträdande enhetschef har inrättats. Förändringen är tänkt att stärka arbetet med enhetens två uppdrag genom att den ena biträdande enhetschefen ska arbeta specifikt med det som rör ekonomiskt bistånd och den andra med det som rör hur de bidragssökande ska få annan försörjning.

Teamet mot våld i nära relation har under sommaren haft en närmare 30-procentig ökning (från 45 till 54 personer) av våldsutsatta personer som behövt stöd och 50 % fler har beviljats skyddat boende jämfört med samma period 2012 (från fyra till åtta). Teamet består från och med 2013 av två socialsekreterare som både utreder och ger stöd till våldsutsatta i stadsdelsområdet. Teamet tillhandahåller också kvinnostöd till kvinnor som beviljats insats av Älvsjö stadsdelsförvaltning.

Arbetsbelastningen på *barn- och ungdomsenheten* har varit hög under perioden till följd av ett stort antal ärenden och personalomsättning bland chefer och handläggare. Trots satsningarna på att undvika placeringar har flera extremt vårdkrävande ungdomar behövt mycket omfattande och kostsam vård utanför hemmet under perioden. En förstärkning med ytterligare en medarbetare i ungdomsgruppen planeras i syfte att minska risken för akuta lösningar.

Regionalisering av familjerätterna i Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö har genomförts under perioden och alla medarbetare i Familjerätt Sydväst är nu på plats i förvaltningens hus vid Telefonplan.

Vid *vuxenenheten* har antalet allvarliga anmälningar ökat kraftigt jämfört med samma period förra året. Ingen anmälan har dock resulterat i ansökan om vård enligt LVM, utan personerna har accepterat de frivilliga insatser som de erbjudits.

Ett nytt team med två behandlingsassistenter för stöd på hemmaplan kom igång under våren. Teamet har bland annat arbetat med att motivera personer som bor på lågröskelboenden till mer drogfritt boende. Personerna har erbjudas att bo på förvaltningens stödboende Valet eller i någon av de nya träningslägenheter med tillhörande boendestöd som vuxenenheten fått tillgång till.

Beställarenheten funktionsnedsättning kan även i år notera en ökning av antalet biståndssökande personer med funktionsnedsättning. De grupper som ökar mest är personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning samt barn med olika former av funktionsnedsättningar.

De som får insatser inom socialpsykiatri är huvudsakligen personer med en omfattande psykosproblematik. Antalet ärenden inom socialpsykiatri minskar, men de som tillkommer är ofta unga personer med komplex problematik.

Det nya socialpsykiatriska + 55 profilboende som öppnats i Trekantens servicehus innebär att flera personer, som tidigare bott på bland annat inackorderingshem och HVB-hem, har kunnat få ett långsiktigt boende i en trevlig miljö.

Enheten är ansvarig för ett projekt om patologiskt samlande som drivs genom FoU-medel tillsammans med Karolinska institutet och stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö. Projektet syftar till att öka kunskaperna om diagnosen samt att utveckla metoder för att identifiera och ge rätt insatser till målgruppen.

Enheten arbetar också med att synliggöra och förbättra samverkan kring barn som lever med föräldrar med olika funktionsnedsättningar respektive missbruk. Arbetet sker i form av seminarier tillsammans med medarbetare från vuxenenheten och barn- och ungdomsenheten.

Utförarenheter

Gruppbostäderna har inlett sitt projekt Delaktighetsmodellen som syftar till att öka brukarinflytandet i verksamheterna. Modellen innebär att personal från andra gruppboenden än den egna leder brukarråd där de boende intervjuar brukarna och sedan förmedlar synpunkterna till

personalen.

Det tidigare projektet om hot och våld i arbetslivet ledde till att gruppbestäderna började använda ett arbetssätt med lågaffektivt bemötande. Under 2013 har enheterna metodutbildning i arbetssättet vid flera tillfällen i syfte att det ska arbetas in och vidareutvecklas.

Dagliga verksamheten Glasade gångens restaurang har efter sommaren fått en stor minskning av antalet lunchgäster till följd av att Ericssons kontor flyttat från området. Verksamheten har nu ändrat meny och öppettider i förhoppningen att det ska locka nya gäster precis som renovering och ny meny gjort på Café Hitom. Glasade gången tävlar i år om stadens kvalitetsutmärkelse.

Liljeholmens dagliga verksamheter har efter flyttningen till Örnberg arbetat mycket med riktlinjer för verksamheten och med social dokumentation. Ytterligare en enhetschef med delat ledarskap har anställts vilket kommer att vara positivt för enhetens fortsatta arbete med kvalitetsutveckling.

På grund av otillräcklig efterfrågan har *stöd- och aktivitetsenheten* gjort en neddragning med en anställning inom sysselsättningsverksamheten och med två anställningar inom boendestödet. För att få fler brukare har enheten bland annat inlett ett samarbete om arbetsträningsplatser för klienter från enheten för ekonomiskt bistånd samt planerat insatser för yngre personer med psykisk ohälsa. Vid Steget Framåt har två brukare fått lönarbete under året och andra har fått nya praktik-platser eller börjat studera. Verksamheten deltar i ett samarbetsprojekt med Jobbtorg (Iwork) med målet att få fler personer med funktionsnedsättning ska få arbete på öppna marknaden.

Profilboendet Triangeln, som öppnade i juni, erbjuder den psykiatriska och fysiska omvårdnad som brukaren har eller kan komma att få behov av. Boendet är bemannat dygnet runt med sovande jour och har även sjuksköterskeinsatser.

Äldreomsorg

Behov

I juli var totalt 2 097 personer aktuella för insatser inom äldreomsorgen varav cirka 1 121 personer hade hemtjänst i ordinärt boende, 112 personer bodde på servicehus och 523 personer bodde i någon form av vård- och omsorgsboende. Antalet personer som har hemtjänst i ordinärt boende ökade under 2012 och har fortsatt öka under de första månaderna 2013 för att ha planat ut under sommaren 2013. Inom hemtjänsten har helmånadsinsatserna i alla nivåer ökat men främst i de högre nivåerna. Detta har i huvudsak berott på att fler äldre önskat bo kvar i hemmet med ökade behov av omsorg vilket inneburit ett ökat behov av dubbelbemanning av hemtjänsten.

Behovet av vård- och omsorgsboende har minskat under 2013. Antalet helmånadsplatser har sjunkit från 556 i januari 2013 till 523 i juli 2013. Antalet personer som bor på servicehus har också minskat.

Kvalitetsutveckling

Inom äldreomsorgen pågår ett ständigt utvecklings- och förbättringsarbete som syftar till att möta de äldres behov och önskemål, öka kvaliteten och öka brukarnas och deras anhörigas nöjdhet med äldreomsorgens olika verksamheter. Målet är de äldre ska kunna leva ett värdigt

liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.

Äldreomsorgen har fått extra medel från staden för att implementera äldreomsorgens värdegrund och värdegrundsarbetet fortgår vid enheterna.

Stadsdelsförvaltningen kommer i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö samt primärvården med flera ta fram en överenskommelse om hur man ska samverka kring och implementera de nationella riktlinjerna för personer med demenssjukdom.

Stadsdelsförvaltningen har tillsammans med landstinget och andra vårdgivare under tre år bedrivit försöksverksamheten Bättre Samverkan Bättre Liv, som avslutas i höst. Gemensamma rutiner har tagits fram i syfte att skapa en trygg vård och omsorg till de mest sjuka äldre som bor hemma. Detta kommer att ligga till grund för den fortsatta samverkan i att utveckla demensvården och implementeringen av demensriktlinjerna.

Staden har avsatt medel för en försöksverksamhet med särskilda vårdplatser för vård i livets slutskede. Två olika ”boendemodeller” prövas på vård- och omsorgsboende inom stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Liljeholmen vid Axelsbergs vård- och omsorgsboende och Kungsholmen under hösten 2013 från den 19 augusti. Det är biståndshandläggaren som fattar beslut om särskild vårdplats. Försöksverksamheten innebär att den äldre med behov av särskild vårdplats erbjuds en färdigmöblerad lägenhet utan hyreskontrakt under max två månader. Den boende betalar avgift för vården samt för maten. För närvarande har en person särskild vårdplats.

I januari 2014 införs ett nytt ersättningssystem tillsammans med ett digitalt tidsregistreringssystem för alla hemtjänstverksamheter i Stockholms stad. Utbildning och förberedelser pågår under hösten 2013.

Beställarenheten äldre (tillhör organisatoriskt avdelningen för social omsorg)

Biståndshandläggningen ska vara rättssäker och av hög kvalitet. Biståndshandläggarna skriver utredningar i stadens kartläggnings- och utredningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. Samtliga handläggare har under våren 2013 deltagit i en utbildning om motiverande samtal (MI). Utbildning följs upp under hösten och två biståndshandläggare kommer att arbeta som MI-coacher under handledning.

Enheten arbetar med kvalitetsutveckling och har fokus på uppföljning samt att säkerställa likställdheten i myndighetsutövningen. Samtliga tidsbegränsade beslut är aktuella. Information och ökad tillgänglighet för brukarna prioriteras. Beställarenheten har en mottagningsgrupp som hanterar akuta och brådskande arbetsuppgifter. Denna arbetsmodell har visat sig vara framgångsrik ur såväl brukarperspektiv som medarbetarperspektiv och enheten har tagit emot många studiebesök som vill se hur enheten organiserar arbetet.

Äldreomsorgens utförare

Inom den kommunala hemtjänsten pågår ett projekt med en specialiserad hemtjänstgrupp som riktar sig till äldre med demenssjukdom. Personalen har särskild kompetens inom demensområdet och arbetar utifrån en helhetssyn där insatserna samordnas utifrån den äldres behov och önskemål och där samarbete med och stöd till närstående ingår. Fortsatta medel har erhållits.

Vård- och omsorgsboende med inriktning demens har fått del av stadens extra medel som används till att förstärka bemanningen. Fortsatta medel har också erhållits för deltagande i stadens projekt ”Ungdomsbesök på vård- och omsorgsboende” där ungdomar på helgerna

hjälper de boende att delta i olika aktiviteter och komma ut på promenad.

Riskbedömningar för att förhindra fall, undernäring och trycksår samt läkemedelsgenomgång genomförs vid vård- och omsorgsboende och på servicehusen. Uppgifter redovisas i de nationella kvalitetsregistren och används som underlag till den enskildes vårdplan för att säkerställa att den boendes individuella behov tillgodoses.

Kompetensutveckling inom demensområdet, vård i livets och stöd i dokumentationsarbetet har genomförts och är fortsatt prioriterat.

Feriearbetare

Under sommaren har äldreomsorgens verksamheter, både beställarenheten äldre och utförare inom egenregi och den entreprenaddrivna verksamheten, tagit emot ca 100 feriearbetande ungdomar. Feriearbetarna har varit en stor tillgång inom verksamheten och uppskattats av de äldre, närstående och medarbetare.

Kvalitetsuppföljning och granskning

Under våren genomförde förvaltningen verksamhets- och avtalsuppföljningar vid de entreprenaddrivna verksamheterna Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende och Åsengårdens vård- och omsorgsboende. Under våren gjordes också oanmälda besök på dagtid och under sommaren har även oanmälda besök nattetid genomförts. Uppföljningen, granskningen av dokumentationen samt besöken visar att verksamheterna håller en god kvalitet.

Verksamhetsuppföljning av egenregiverksamhet pågår. Uppföljning samt granskning av dokumentationen har genomförts vid Trekantens servicehus och Axelsbergs vård- och omsorgsboende. Bedömningen är att verksamheterna håller en god kvalitet.

På individnivå gör biståndshandläggarna individuppföljning för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.

En ny fördjupad modell för kvalitetsuppföljning med observatörer på vård- och omsorgsboende ska prövas inom äldreomsorgen. Utgångspunkten är att genom ett brukarperspektiv fånga upp professionell kvalitet i mötet mellan brukare och vårdpersonal. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning kommer att samarbeta med Älvsjö stadsdelsförvaltning och tillsammans ha en heltids observatör.

I höst planerar äldreförvaltningen att göra en screening av aktiviteter och social stimulans på vård- och omsorgsboende med inriktning demens.

Stockholms stad genomför under veckorna 33-40 brukarundersökningar och resultaten redovisas vecka 45-46.

Boendeplanering

Planering av boende för äldre är viktig gemensam fråga för staden. Stadsdelsförvaltningarna samarbetar regionvis med att ta fram äldreboendeplaner där de äldres behov av och efterfrågan på vård- och omsorgsboende och servicehusboende tas upp. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ingår tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö i den Sydvästra regionen. Det övergripande planeringsarbetet samordnas av äldreförvaltningen och stadsledningskontoret i samarbete med Micasa.

Förvaltningen bedömer att det finns fortsatt risk för en överkapacitet av servicehuslägenheter i stadsdelen. För närvarande är ett 40-tal servicehuslägenheter outhyrda. Även för vård- och omsorgsboende befaras en överkapacitet. Flera tomma platser finns på Fruängsgårdens vård-

och omsorgsboende samt några tomma platser på Axgårdens vård- och omsorgsboende.

Avdelningen för samhällsplanering

Avdelningen planerar och genomför fortlöpande en omfattande utbyggnad av förskolor för att möta det stora behovet av förskoleplatser. Behovet har under flera år stadigt ökat i och med nybyggnationen i stadsdelsområdet samt genom den pågående generationsväxlingen.

Avdelningen tog under 2012 fram en miljöhandlingsplan som utgår från Stockholms miljöprogram och kommunfullmäktiges mål och indikatorer och som nu ligger till grund för nämndens miljöarbete. För att bidra till smidigare planprocesser deltar förvaltningen i tidigt skede i planeringen och kan då ha inflytande över processen i de delar som rör stadsdelens verksamheter och ansvar.

Förvaltningen ser över möjligheterna att inrätta grupp-/servicebostäder i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningar och byggherrar. Fram till och med 2015 finns det en inplanerad service-/gruppboende per år i stadsdelsområdet. Förvaltningen har tagit fram en inriktning för utbyggnad av nya grupp-/servicebostäder till och med 2017.

Vid upprustning och nyanläggning av parker med investeringsmedel samt vid drift och underhåll av offentliga miljöer har förvaltningen alltid ett tillgänglighetsperspektiv utifrån stadens riktlinjer. I tertialrapport 1 ansökte nämnden om medel för tillgänglighetsinvesteringar och beviljades 5 mnkr under 2013. Dessa kommer att användas till förbättringar främst av parker, trappor samt en offentlig toalett i Sannadalsparken i Gröndal.

Förvaltningen bidrar till att uppfylla stadens mål om en trygg, säker och ren stad genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Under våren genomförde förvaltningen en årlig vårstädningsskampanj med skolklasser och föreningar. Nämnden ansökte i tertialrapport 1 även om medel utifrån Vackra Stockholm och beviljades totalt 200 tkr för underhållsinsatser i lekparken. Åtgärder i form av målning av staket vid 24 lekplatser i stadsdelsområdet har genomförts under sommaren.

Det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala Brå) olika arbetsgrupper pågår fortlöpande och hittills har åtta möten hållits i år. Förvaltningen har genomfört det första steget i risk- och sårbarhetsanalysen och arbetar nu med den andra fasen som handlar om att identifiera och minimera risker för hela verksamheten. Ett krisledningsmöte kommer också att hållas under året.

Genom en rad aktiviteter arbetar förvaltningen med tillgänglighetsfrågor som rör lokaler, fritidsverksamhet och lekparken.

Administrativa avdelningen

Avdelningen ansvarar för stöd och service till enheterna, nämndadministrationen till stadsdelsnämnden och sociala delegationen, upphandlingar, informationsfrågor samt har hand om förvaltningens diarium, arkiv och samordning av paraplysystemet. Till avdelningens ansvar hör även förvaltningens övergripande ekonomiarbete och samordning av uppföljningsarbete, samt kommunikation internt och externt. Avdelningen genomför dessutom utbildningar för chefer och andra nyckelpersoner. Avdelningen arbetar med patientsäkerhetsfrågor i syfte att förhindra vårdskador inom de områden som stadsdelsnämnden har hälso- och sjukvårdsansvar

för. Från och med 1 april ansvarar även avdelningen för övergripande personalfrågor. Avdelningen har under året implementerat effektiva inköpsprocesser vilket bl.a. har inneburit utbildning av ca 300 medarbetare. Avdelningen har samordnat rekryteringen av 249 feriearbetare samt samordnar de platser som erbjuds stadens praktikplatser. Samtliga åtaganden och aktiviteter bedöms uppfyllas under 2013.

Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Prognosen visar ett nettounderskott om 6,6 mnkr före resultatdispositioner och före budgetjusteringar, vilket är en försämring med 1,3 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskotten finns inom förskola, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg, samt inom ekonomiskt bistånd.

Efter resultatdispositioner med 6,0 mnkr och beräknade budgetjusteringar med 0,6 mnkr redovisas ingen avvikelse mot budget. Detta är oförändrat jämfört med föregående prognos.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning deltar i projektet Effektiva inköp och har under våren implementerat inköp i Agresso e-handel, vilket bland annat har inneburit att över 300 användare har utbildats. Effektiva inköp ska leda till ökad avtalstrohet, minskad tidsåtgång, ökade planeringsmöjligheter och lägre kostnader.

Konkurrensutsättning av verksamheter genom upphandling sker enligt aktivitetsplanen. Inga utmaningar har inkommit till nämnden och inga egenregianbud har lagts. Två enheter deltar i Stockholms stads kvalitetsutmärkelse 2013.

Arbetet med att implementera Lean i verksamheterna fortsätter. Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) genomförs av alla enheter. Internkontroll genomförs på enheterna och uppföljning av enheternas internkontroll genomförs.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

 Uppfylls helt

Kommentar

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges måluppfyllelse genom att genomföra aktivitetsplanen för konkurrensutsättning, arbeta miljömedvetet och medverka till att människor kommer bort från bidragsberoende. Nämnden medverkar också till en ren, vacker och trygg stad där stockholmarna har ett rikt, varierat och tillgängligt kultur och idrottsliv. Förvaltningen arbetar med utvecklingen av Telefonplan, Vision Söderort och kreativa näringar. Förvaltningen utvecklar och driver också ett antal e-tjänstprojekt. Förvaltningen arbetar med att öka den upplevda tryggheten i stadsdelen och städning av stadsdelens parker och grönområden. Även arbetet med att utveckla miljöarbetet prioriteras.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa

 Uppfylls helt

Kommentar

Nämnden bidrar till måluppfyllelse genom att tillsammans med Stockholm Business region, kulturförvaltningen och lokala aktörer delta i utvecklingen av området vid Telefonplan med fokus på utvecklingen av kreativa näringar. Stadsdelsnämnden träffar det lokala näringslivet, exempelvis styrgruppen för Telefonplan, företagarföreningen i Liljeholmen och gruppen Gilla Söderort där bland annat Vision Söderort har diskuterats.

Förvaltningen medverkar som representant i de lokala företagarföreningarna. Förvaltningen deltar tillsammans med näringslivsrepresentanter, fastighetsägare, Konstfack, Stockholm Business Region, kulturförvaltningen, stadsledningskontoret och Stockholmsmässan i styrgruppen för Telefonplan med uppdrag att bl.a. marknadsföra Telefonplan. Arbetet med handlingsplan för den fortsatta utvecklingen av området fortsätter. Förvaltningen driver för Stockholm stads räkning projektet Cross Innovation, ett INTERREG IV C projekt, med inriktning att öka kunskaperna om hur andra europeiska städer har strukturerat arbetet med att underlätta utvecklingen av nya innovationer med utgångspunkt från de kulturella och kreativa näringarna. Konkurrensutsättning beräknas ske i enlighet med aktivitetsplanen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel upphandlad		34,7 %		36 %	36 %	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
verksamhet i konkurrens						
Kommentar						
<p>Aktivitetsplanen har uppdaterats och följts upp. Ingen avvikelse redovisas. Förvaltningen köper upphandlingstjänster från serviceförvaltningen och deltar i gemensamma upphandlingar. Inga utmaningar eller egenregianbud har inkommit. Avtal har skrivits för driften av Fruängens och Aspuddens ungdomsgårdar samt för driften av öppna förskolan i Fruängen. Upphandling har slutförts och avtal har skrivits för driften av parklekarna Lugnet och Vippan. Upphandling är påbörjad för Nattpatrull och utryckningar på larm inom hemtjänsten, Pågående upphandlingar där stadsdelen deltar är Bemanningstjänster vid tillfälliga vakanser inom äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade, Miljöbesiktning av entreprenader och fordon, samt upphandling av Persontransporter.</p>						

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till att Stockholm ska bli norra Europas mest företagsvänliga stad

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de planerade verksamhetsupphandlingarna i aktivitetsplanen genomförs, att förvaltningen arbetar enligt kommunikations- och aktivitetsplanen för Telefonplan samt att kunskaperna ökar om hur en stad kan utveckla ett stöd för kulturella och kreativa näringar bland annat genom EU-projektet Cross Innovation.

Kommentar

Samarbetet med det lokala näringslivet i Hägersten-Liljeholmen utvecklingen av Telefonplan fortsätter i enlighet med stadens Vision 2030. Förvaltningen har stått värd för en konferens om interdisciplinära innovationer inom ramen för EU-projektet Cross Innovation med besökare från flera europeiska städer där styrgruppen (Local Implementation Group) för Telefonplan också deltagit.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande

● Uppfylls helt

Kommentar

Antalet biståndstagare i stadsdelsområdet fortsätter att sjunka i takt med att konjunkturen förbättras, medan antalet personer med långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd ökar. Dessa personer remitterats till Jobbtorg Resurs för att de ska få extra stöd och hjälp till att bli självförsörjande.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s års-mål	Period
 Antal praktikplatser som kan tillhandahållas för de aspiranter som Jobbtorg Stockholm kan matcha	50 st		82 st	82 st	1600 st	Tertial 2 2013
Kommentar Arbetet med att hitta fler tillhandahållna praktikplatser fortsätter under hösten.						
 Andel barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd	1,2 %	1,3 %	1,2 %	1,4 %	4,4 %	Tertial 2 2013
Kommentar Under perioden augusti 2012-juli 2013 fanns i stadsdelsområdet varje månad i genomsnitt 176 barn under 18 år i hushåll med ekonomiskt bistånd. Antalet motsvarar 1,2 % av samtliga barn i områdets befolkning. Andelen fortsätter därmed att minska och det gör den även i staden, där resultatet nu är 3,8 % av barnen.						
 Andel personer beroende av ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,87 %	0,92 %	1 %	1 %	2,3 %	Tertial 2 2013
Kommentar Under perioden augusti 2012-juli 2013 fanns varje månad i genomsnitt 684 biståndstagare, vilket motsvarar 0,87 % av befolkningen. Minskningen av andelen bidragstagare i området fortsätter således i takt med att befolkningen ökar kraftigt. I faktiska siffror har antalet biståndstagare minskat med drygt 117 personer sedan år 2007. Även i staden som helhet sjunker andelen bidragstagare och är nu 1,99 % mot tidigare som högst 2,51 % (2007).						
 Andel vuxna som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,57 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %	1,4 %	Tertial 2 2013
Kommentar Antalet långvariga (= minst tio månader) bidragstagare var under den senaste mätperioden (perioden augusti 2012-juli 2013) 310 personer, vilket motsvarar 0,57 % av befolkningen. Antalet är därmed det högsta som						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
uppmätts sedan mätningarna började 2007 (då resultatet var 266 personer). I staden som helhet uppgår andelen långvariga bidragstagare till 1,28 %.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
I samverkan med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden implementera bedömningsinstrument till personer som är långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd och därmed står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta för att på ett stadsgemensamt sett bedöma vilka insatser som leder till självförsörjning	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enheten för ekonomiskt bistånd deltar i arbetet med att ta fram ett bedömningsinstrument för de långvariga bidragstagarna i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen. Instrumentet har under våren diskuterats med personalen på Jobbtorg Stockholm.			
I samverkan med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden implementera bedömningsinstrument, till personer som söker ekonomiskt bistånd. Detta för att på ett stadsgemensamt sett bedöma vilka insatser som leder till självförsörjning	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enheten för ekonomiskt bistånd deltar i arbetet med att ta fram ett bedömningsinstrument.			

Nämndmål:

Andelen bidragstagare i befolkningen ska minska.

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som har annan försörjning än ekonomiskt bistånd ska öka.

Kommentar

Andelen bidragstagare minskar på grund av den stora inflyttningen till stadsdelen av personer med god ekonomi. Det faktiska antalet bidragstagare minskar också, men inte så dramatiskt, och andelen långvariga bidragstagare har ökat vid den senaste mätningen.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar

Uppfylls helt

Kommentar

Miljöarbetet som genomförs i nämndens verksamheter utgår ifrån de mål och indikatorer som fastställts av kommunfullmäktige. En miljöhandlingsplan som utgår från Stockholms miljöprogram togs fram under 2012 och kommer att ligga till grund för nämndens miljöarbete.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel dubbdäck		0 %		0 %	tas fram av nämnden/styrelsen	2013
 Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter	19,72 %		20 %	20 %	15 %	Tertial 2 2013
 Andel elbilar		46,67 %		45 %	6 %	2013
 Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %	100 %	100 %	100 %	100%	Aug 2013
 Andel miljöbränslen i stadens miljöbilar	30,23 %	47,56 %	50 %	50 %	tas fram av nämnden/styrelsen	Halvår 1 2013
Kommentar						
Förvaltningen bedömer att det kan bli svårt att uppnå målet. Ytterligare informationsinsatser kommer att krävas under hösten för att öka andelen förnyelsebara bränslen.						
 Elanvändning per kvadratmeter		66 kwh/kvm		65 kwh/kvm	34 kWh	2013
Kommentar						
Förvaltningen bedömer att nämndens årsmål kommer att uppnås.						
 Mängden matavfall som stadens verksamheter sorterar ut för biologisk behandling				45 %	öka	2013

Nämndmål:

Verksamheterna bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att nämndens verksamheter bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning.

Kommentar

Under året kommer fokus att vara att skapa möjligheter för utsortering av matavfall för hämtning, att öka andelen förnyelsebara drivmedel samt andel ekologisk mat. Vid investeringar i inventarier och maskiner är inriktningen att byta ut äldre kyl- och frysanläggningar, torkskåp med mera i syfte att minska energiförbrukningen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel remissyttrandanden över detaljplaner där förvaltningen bevakar frågor ur perspektivet hållbar stadsutveckling		100 %		100 %		2013

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ersätta befintliga bilar då avtalen löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Förvaltningen planerar inga nya inköp av bilar under 2013 men om det sker kommer förvaltningen att välja elbilar där så är möjligt.			
 Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns att tillgå på tankstationerna.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Under hösten kommer ytterligare insatser behöva genomföras för att nämndens mål för förnyelsebart drivmedel ska uppnås.			
 Inventering av samtliga enheter som tillhandahåller mat i syfte att genomföra utsortering av matavfall.	2012-01-01	2013-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm

 Uppfylls helt

Kommentar

En stor del av nybyggnationen i Stockholm sker inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde. Förvaltningen deltar i planprocesserna och kan därför på ett tidigt stadium lämna synpunkter och ha inflytande över planeringen i de delar som rör stadsdelens verksamheter och ansvar.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal nyttillkomna bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		6 st		15 st	tas fram av nämnden	2013
Kommentar En gruppboende för fem boende i området Gyllene Ratten i Fruängen öppnar i november 2013. Ett profilboende med tio lägenheter för brukare över 55 år inom socialpsykiatri öppnade i juni 2013.						

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till en effektivare planprocess

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att förvaltningen bidrar till en effektivare planprocess.

Kommentar

Genom information i tidigt skede om kommande planprojekt till nämnden samt genom tidig dialog med ansvariga förvaltningar ska stadsdelsförvaltningen vara väl förberedd i samråds-skedet. På så sätt kan också begäran om uppskov med yttrande över nya detaljplaner undvikas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ge tidig information till nämnden om kommande planprojekt.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Nämnden informeras om de markanvisningar som kommit till förvaltningen för kännedom.			

Nämndmål:

Nämnden ska verka för att nya bostäder med särskild service byggs i stadsdelsområdet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att fler personer med funktionsnedsättning kan få en lämplig bostad i stadsdelsområdet.

Kommentar

Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att inrätta gruppboende/serviceboende i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningarna och byggherrar. I november 2013 öppnas en gruppboende i Gyllene Rattenområdet i Fruängen och 2014 öppnas serviceboende på Främlingsvägen i Midsommarkransen, 2015 planeras för ett gruppboende i kvarter Golvläggaren i Årstadal. Diskussioner pågår med berörda förvaltningar angående lämpliga nya bostadsprojekt där gruppboende/serviceboende kan inrättas under 2016 och framåt. Ett socialpsykiatriskt profilboende för personer över 55 år öppnades under sommaren 2013.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska göra en plan för kommande års utbyggnad av bostäder med särskild service.	2013-01-01	2013-12-31	
<p>Kommentar</p> <p>Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att inrätta bostäder med särskild service i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningarna och byggherrar. Under en kommande treårsperiod inrättas nya grupp-/serviceboende i tre av områdets nya bostadsprojekt: 2013 i Gyllene Rattenområdet i Fruängen, 2014 vid Främlingsvägen i Midsommarkransen och 2015 i kv Golvläggaren i Årstadal. Förvaltningen planerar att inrätta grupp-/serviceboende inom den kommande nybyggnationen i Aspudden-Midsommarkransen under 2016 och 2017. Målet är att ett projekt per år med nya grupp- eller serviceboende genomförs i stadsdelsområdet.</p>			
 Förvaltningen ska kartlägga behovet av boende för olika målgrupper.	2013-01-01	2013-12-31	
<p>Kommentar</p> <p>Beställarenheten funktionsnedsättning har under året kartlagt behovet av boende bland alla brukare som tillhör personkrets 1 och 2 enligt LSS samt bland brukare inom socialpsykiatri. Undersökningen visade att det i mars 2013 fanns tio personer, främst ungdomar över 20 år, som skulle vilja flytta hemma ifrån. Flera av dessa vill dock vänta på ett bra alternativ. Inom socialpsykiatri har de brukare i åldern 55 + som velat flytta erbjudits boende på det nya profilboendet vid Trekanten.</p>			
 Förvaltningen ska öppna en ny grupp- eller serviceboende varje år.	2013-01-01	2013-12-31	
<p>Kommentar</p> <p>En ny gruppboende enligt LSS kommer att öppnas i november 2013. Ett socialpsykiatriskt profilboende för personer över 55 år öppnades under sommaren 2013.</p>			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm

 Uppfylls helt

Kommentar

Genom hanteringen av kultur- och föreningsbidrag bidrar nämnden till möjligheter för medborgare att utöva kulturverksamhet. I samband med exploateringsprojekt i stadsdelsområdet bevakar förvaltningen möjligheterna att utveckla tillgången till lek, rekreation och spontanidrott.

Nämndmål:

Boende i Hägersten- Liljeholmen upplever ett varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att boende i Hägersten-Liljeholmen upplever ett varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv.

Kommentar

I samband med exploateringsprojekt i stadsdelsområdet bevakar förvaltningen möjligheterna att utveckla tillgången till lek, rekreation och spontanidrott. Vid upprustning och nyanläggning av parker med investeringsmedel samt vid drift och underhåll av offentliga miljöer har förvaltningen alltid ett tillgänglighetsperspektiv utifrån stadens riktlinjer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beställarenheten funktionsnedsättning ska delta i stadens arbete med att följa upp likställheten vad gäller biståndsbeslut om ledsagning.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Beställarenheten funktionsnedsättning gjorde en genomgång av samtliga ärenden med biståndsbeslut om ledsagning under 2011 och 2012. Motsvarande uppföljning kommer att göras under 2013. Enheten följer även stadens arbete med att utveckla metoder för ökad likställighet vad gäller insatsen ledsagning.			
 Förvaltningen ska se till att tillgänglighetsaspekter beaktas vid planering av Aspudsparkens upprustning.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Samrådet för upprustningen av Aspudsparken har pågått under sommaren. Hänsyn till tillgänglighetsaspekter utifrån stadens riktlinjer kommer att tas under processens gång.			
 Förvaltningen ska undersöka möjligheten att inrätta fler fritidsverksamheter för ungdomar med funktionsnedsättning.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
En handläggare vid beställarenheten funktionsnedsättning är kontaktperson för Fritid för alla och deltar genom det i stadens arbete med att utveckla fritidsverksamheter från barn och unga med funktionsnedsättning. Den tidigare planen på att inrätta ytterligare en fritidsverksamhet för ungdomar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kommer inte att verkställas eftersom behovet för närvarande inte är tillräckligt stort.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad

 Uppfylls helt

Kommentar

Förvaltningen bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Under våren genomför förvaltningen en årlig vårstädningkampanj med skolklasser och föreningar. Förvaltningen fortsätter under året att utveckla det trygghetskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala Brå) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Hittills i år har åtta möten hållits i de olika grupperna.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor				80 %	72 %	2013
 Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden		66 %		66 %	62 %	2013
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA		100 %		100 %	100 %	2013
Kommentar						
Förvaltningen har genomfört det första steget i risk- och sårbarhetsanalysen och arbetet är nu inne i den andra fasen som handlar om att identifiera och minimera risker för hela verksamheten.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Genomföra minst en krisledningsövning på ledningsgruppsnivå.	2013-01-01	2013-12-31	

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga.

Kommentar

Förvaltningen arbetar fortlöpande med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning i syfte att öka tryggheten i stadsdelsområdet. Trygghetsvandringar kommer att genomföras även under hösten 2013 där boende bjuds in för att ges möjlighet att lämna synpunkter på närmiljön. Under året kommer arbetet med att minska ungdomars användning av tobak, alkohol och narkotika fortsätta genom Lokala BRÅ:s olika samverkansgrupper. På samma sätt arbetar förvaltningen vidare med ökad trygghet för äldre samt att skapa tryggare och trivsammare centrum.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andelen unga som har kommit till samtal på kallelse från socialtjänst-enheten underrättelse från polisen om misstänkt första-gångsbrott (24-timmarsregeln)		96,55 %		90 %		2013
Kommentar Redovisas för helåret 2013.						
● Andel ungdomar i andra årskursen på gymnasiet som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol.		14,5 %		14,5 %		2013
Kommentar Resultatet för indikatorn redovisas utifrån svaren i Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Nästa						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s års-mål	Period
resultatredovisning sker år 2014.						
● Andel ungdomar i andra årskursen på gymnasiet som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika.		72		72 %		2013
Kommentar Resultatet för indikatorn redovisas utifrån svaren i Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Nästa resultatredovisning sker år 2014.						
● Andel ungdomar i andra årskursen på gymnasiet som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak.		61,5		61,5 %		2013
Kommentar Resultatet för indikatorn redovisas utifrån svaren i Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Nästa resultatredovisning sker år 2014.						
● Andel ungdomar i klass 9 som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol.		39,5		39,5 %		2013
Kommentar Resultatet för indikatorn redovisas utifrån svaren i Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Nästa resultatredovisning sker år 2014.						
● Andel ungdomar i klass 9 som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika.		90		90 %		2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Kommentar Resultatet för indikatorn redovisas utifrån svaren i Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Nästa resultatredovisning sker år 2014.						
● Andel ungdomar i klass 9 som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak.		79,5		79,5 %		2013
Kommentar Resultatet för indikatorn redovisas utifrån svaren i Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Nästa resultatredovisning sker år 2014.						
● Andelen som känner oro för att utsättas för brott någon gång i månaden eller oftare.		13		13 %		2013
Kommentar Indikatorn följs upp var tredje år i Trygghetsmätningen. Nästa resultat redovisas 2014.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Arbeta för att minska tobak-, alkohol- och narkotikaanvändningen bland ungdomar.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och närpolisen samarbetar för att minska tobak, alkohol och narkotikakonsumtionen bland ungdomar i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde. Föräldrar, barn- och ungdomsföreningar samt lokala handlare involveras i arbetet och erbjuds en aktiv roll.			
▶ Arbeta med ökad trygghet för äldre.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Samverkansgrupp mellan representanter från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, Skärholmens närpolis, brandmyndighet, PRO och SPF. Under 2013 planerar gruppen att sammanträda vid 4-6 tillfällen. Hittills har gruppen sammanträtt 2 gånger.			
▶ Arbeta vidare med tryggare och trivsammare centrum	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Arbetsgruppen har möten 4-6 gånger per år för gemensamma trygghetsskapande åtgärder. Deltagare: representant från Skärholmen närpolisområde, centrumchef för Liljeholmstorget, Citycon, representant från Securitas, systembolagen i Liljeholmen och Fruängen, SL, trafikkontoret samt enhetschef med flera representanter för vuxenheten och avdelningschef med flera representanter för samhällsplanering vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning. Hittills har gruppen sammanträtt 3 gånger.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Fortsatt arbete med samverkansgruppen för skola, förskola, polis, socialtjänst och fritid.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Arbetsgrupp med representanter från stadsdelsförvaltning, utbildningsförvaltning, närpolis och ungdomsgårdarna samarbetar för att främja en god uppväxt för barn och ungdomar i stadsdelsområdet. Hittills har gruppen sammanträtt 3 gånger.			
 Genomföra tobaks- och folkölstillsyn enligt kommunfullmäktiges riktlinjer.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Tillsynsbesök mm på försäljningsställen inom stadsdelsområdet i samarbete med Närpolisen. Hittills har 6 gemensamma tillsynsbesök genomförts.			
 Genomföra trygghetsvandringar i stadsdelsområdet.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Trygghetsvandringarna genomförs i respektive stadsdel inom stadsdelsområdet med ca 5 områden per år och genomförs under hösten. Vid vandringarna medverkar också belysningsansvariga på trafikkontoret, Närpolisen och fältassistenter.			

Nämndmål:

Stadsdelens parker upplevs rena

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelens parker upplevs som rena genom de insatser inom drift- och underhåll som förvaltningen genomför.

Kommentar

Genom förvaltningens entreprenöravtal och en fortlöpande uppföljning av avtalet sköts renhållningen av stadsdelens parker. Antalet papperskorgar kompletteras vid behov. Extra städning beställs vid ovanligt hög belastning på stadsdelens rekreationsytor.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter och lokaler ska vara tillgängliga för alla

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla ska kunna besöka nämndens lokaler och ta del av nämndens information utan att eventuell funktionsnedsättning ska utgöra ett hinder för detta.

Kommentar

Stadsdelens tre parklekar är helt eller delvis tillgängliga. Vid nyanläggning och upprustning av lekparken i stadsdelsområdet finns alltid perspektivet tillgänglighet med som en viktig aspekt.

Avdelningen för social omsorg arbetar med att anpassa sin muntliga och skriftliga kommunikation till de olika behov som brukare kan ha till följd av sina funktionsnedsättningar. Alla avdelningens verksamheter har tillgängliga lokaler utom Hunddagis Trofast, som dock kommer att flytta om och när lämplig lokal hittas.

Äldreomsorgens verksamhetslokaler och boenden är tillgängliga.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
▶ Fövaltningen ska arbeta vidare tillsammans med arbetsmarknadsförvaltningen om arbete och praktik för personer med funktionsnedsättning.	2013-01-01	2013-12-31	
▶ Fövaltningen ska göra ljudmätningar på fem nya förskolor.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Arbetet med att genomföra ljudmätningar har påbörjats och beräknas vara klart under hösten.			
▶ Fövaltningen ska se till att alla nybyggda förskolor är tillgängliga.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Vid nybyggnation av förskolor följer förvaltningen gällande byggkrav och riktlinjer för tillgänglighet.			
▶ Fövaltningen ska se över kontrastmarkering, skyltning och belysning i förvaltningens lokaler.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Fastighetsägaren Vasakronan har utfört dessa åtgärder under året.			
▶ Fövaltningen ska ta fram en rutin för att mäta ljudnivån på förskolor.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
En rutin för att mäta ljudnivån på förskolor tas fram i samband med ljudmätningarna som ska genomföras på fem nya förskolor under hösten.			
▶ Fövaltningen ska undersöka möjligheterna att få en förbättrad tillgänglighet till sammanträdeslokalerna på Telefonvägen 30 nedre botten.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Fastighetsägaren Vasakronan har genomfört åtgärder för att öka tillgängligheten till sammanträdeslokalerna på Telefonvägen 30.			
▶ Fövaltningen ska undersöka om det går att skriva i platsannonser att förvaltningens lokaler är tillgängliga.	2013-01-01	2013-12-31	
▶ Fövaltningen ska utreda möjligheten att ha en höj- och sänkbar receptionsdisk på Telefonvägen 30.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Under hösten kommer offerter att begäras in för att bedöma möjligheten att ha en höj- och sänkbar disk i receptionen på Telefonvägen 30.			

KF:s inriktningsmål:

2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

● Uppfylls helt

Kommentar

Aktivitetsplanen har uppdaterats och följts upp. Ingen avvikelse redovisas. Förvaltningen köper upphandlingstjänster från serviceförvaltningen och deltar i gemensamma upphandlingar. Inga utmaningar eller egenregianbud har inkommit. Avtal har skrivits för driften av Fruängens och Aspuddens ungdomsgårdar samt för driften av öppna förskolan i Fruängen. Upphandling har slutförts och avtal har skrivits för driften av parklekarna Lugnet och Vippan. Upphandling är påbörjad för Nattpatrull och uttryckningar på larm inom hemtjänsten. Pågående upphandlingar där stadsdelen deltar är Bemanningstjänster vid tillfälliga vakanser inom äldreomsorgen och omsorgen om funktionshindrade, Miljöbesiktning av entreprenader och fordon, samt upphandling av Persontransporter.

Olika former av barnomsorg erbjuds. Stora insatser görs för att erbjuda förskolor av god kvalitet till alla barn boende i stadsdelen där föräldrarna så önskar, inom garantitiden. Avdelningen har arbetat med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom avdelningen och inom enheterna.

I staden finns valfrihetssystem för insatser till personer med olika former av funktionsnedsättning och till äldre samt inom förskoleverksamheten. Inom stadsdelsområdet finns såväl kommunala som privata utförare.

Inom social omsorg och äldreomsorg informeras brukarna av biståndsbedömare och genom Jämför service om vilka utförare de kan välja. Kvaliteten följs upp genom centrala brukarundersökningar och kontrolleras fortlöpande genom bland annat egna brukarundersökningar, verksamhetsuppföljningar och kollegiegranskningar. Medarbetarna erbjuds utbildningar som är anpassade till behov i respektive verksamhet. Kvaliteten hos entreprenaddrivna verksamheter följs upp genom regelbundna besök och kontakter med utförarna. Vid vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad genomförs också oanmälda besök på dagtid och kvälls-/natttid.

De egna utförarenheterna arbetar ständigt med att utveckla sin verksamhet och anpassa den till behoven hos olika kategorier av brukare. Enheterna följer domar från förvaltningsdomstolar, beslut från tillsynsmyndigheter och påpekanden från stadens revisorer. För att säkerställa en god kvalitet i verksamheterna används inom social omsorgs verksamhet manualbaserade metoder för utredning och uppföljning av insatser. Äldreomsorgens biståndshandläggare använder stadens gemensamma kartläggnings- och bedömningsinstrument för biståndsbedömning.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholmarna upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald

● Uppfylls helt

Kommentar

De enheter inom social omsorg och äldreomsorgen som är berörda av stadens valfrihetssystem informerar brukarna om vilka utförare de kan välja till att utföra den insats som beviljats. Förvaltningens egna utförare informerar på Jämför service om sina verksamheter och anpassar verksamheterna efter de aktuella behov som finns hos brukarna. Brukarnas upplevelse av valfrihet mäts i stadens brukarundersökningar. Utfallet för 2013 kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom barnomsorg		70 %		76 %	76 %	2013
Kommentar Stadsdelen har en mycket stor efterfrågan på förskolor men lyckats trots detta att erbjuda alla barn förskoleplats inom garantitiden. Vårdnadshavarnas önskemål om plats beaktas så långt som är möjligt. Förskoleplatser finns inte alltid att erbjuda där efterfrågan är som störst. Detta gör att många föräldrar inte genast får sitt förstahandsval och några får inte något av sina önskade val. Vid förra årets brukarundersökning instämde 70 % av föräldrarna i frågan "Jag har haft möjlighet att välja vilken förskola mitt barn ska gå på". Året innan var resultatet detsamma. I årets undersökning instämmer 73 %. Stadsdelens föräldrar har blivit nöjdare, men inte så nöjda som kommunfullmäktige önskade. Kommunfullmäktiges mål för året är att 76 % av föräldrarna ska instämma i påståendet.						
 Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom omsorg om personer med funktionsnedsättning		67 %		68 %	68 %	2013
Kommentar Biståndsbedömarna vid beställarenheten funktionsnedsättning fortsätter att informera brukare om möjligheten att välja utförare för beviljade insatser på de områden där valfrihet rådet. Förvaltningens egna utförare informerar på Jämför service om sina verksamheter. Brukarnas upplevelse mäts i stadens brukarundersökningar och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
 Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom äldreomsorg, hemtjänst		88 %		71 %	71 %	2013
Kommentar De äldre och deras närstående/företrädare känner väl till att man har möjlighet att välja hemtjänstutförare. Hemtjänstutförarna inom kundvalsmodellen informerar om sina verksamheter på stadens webb Jämför service.						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Beställarenheten äldre har också tagit fram en hemtjänstkatalog över de hemtjänstutförare som finns i stadsdelsområdet och som brukarna kan välja mellan. Beställarenheten äldre har även ett informationspaket, som lämnas i kontakter med äldre och närstående/företrädare och som bland annat innehåller information om valfriheten. Indikatorn följs upp i stadens årliga brukarundersökning, som genomförs under hösten 2013.						
 Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom äldreomsorg, vård- och omsorgsboende		84 %		56 %	56 %	2013
Kommentar Äldre och närstående/företrädare känner väl till om möjligheterna att välja vård- och omsorgsboende. På stadens webb Jämför Service finns information om de vård- och omsorgsboenden som ingår i stadens valfrihetsmodell och som de äldre kan välja mellan. Beställarenheten äldre har också ett informationspaket, som lämnas till äldre och närstående/företrädare och där det bland annat finns information om valfriheten. Indikatorn följs upp i stadens årliga brukarundersökning, som genomförs under hösten 2013.						

Nämndmål:

Brukarna ska ges ökade möjligheter till aktiva val genom en tillgänglig och tydlig information om verksamheten och utförare

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Brukarna ska på ett välinformerat sätt kunna välja en utförare som ger den insats som brukarna önskar och fått beviljad.

Kommentar

Föräldrar efterfrågar och söker i allt större utsträckning information om förskolor och ansöker om plats via internet. Förvaltningen lägger därför stor vikt vid att hålla uppgifter om förskolorna uppdaterade och om sådant som föräldrar efterfrågar.

Farsta och Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltningar har efter en förstudie beviljats medel från e-tjänstprogrammet för att utveckla en förskolewebb som ska förenkla och modernisera kommunikationsvägarna mellan förskola och vårdnadshavare.

Personalen utbildas i praktisk IT och mediekommunikation, PIM. Detta bidrar också till att kommunikationen med föräldrarna utvecklas och ger möjlighet till enklare och snabbare kontakt via SMS, mejl med mera.

Inom social omsorg ger biståndsbedömarna muntlig och skriftlig information om aktuellt utbud av utförare för den insats som brukaren behöver. Information om både privata och kommunala utförare finns också på Jämför Service. Enheterna försöker anpassa informationen till

de särskilda behov som olika brukare kan ha på grund av till exempel kognitiva svårigheter eller intellektuell funktionsnedsättning.

Inom äldreomsorgen erbjuds äldre, brukare och anhöriga både muntlig och skriftlig information, bland annat via Äldredirekt, stadsdelens biståndshandläggare och på stadens webb Jämför Service, där äldre och anhöriga kan jämföra olika verksamheter som ingår i valfriheten. I förvaltningens lokala hemtjänstkatalog presenteras vilka aktuella hemtjänstutförare som finns att välja mellan i stadsdelen. Det finns ca 100 hemtjänstutförare att välja mellan och ett 50-tal utförare har uppdrag i stadsdelen. Förvaltningen har också utarbetat informationsfoldern "Äldreomsorgen A-Ö." Verksamheterna har även egna informationsbroschyrer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsförvaltningen bjuder in de fristående förskolorna inom stadsdelen till dialog.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Kontinuerliga dialoger med privata aktörer eftersträvas och genomförs.			
 Förvaltningen ska fortsätta ge kurser i hur personalen kan skriva enkelt, vardat och begripligt.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Kurser i dokumentation för handläggare har hållits för medarbetare vid äldreomsorgens beställarenhet och enheten för ekonomiskt bistånd. Utbildning i dokumentation för utförare hålls på dagliga verksamheten Gladsade gången under hösten.			
 Förvaltningen ska ge stöd till de enheter som vill ta fram dokument på lättläst svenska.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Ingen enhet har hittills efterfrågat något stöd när det gäller lättläst.			
 Förvaltningen ska se över enheternas information på Jämför service ur ett tillgänglighetsperspektiv.	2013-01-01	2013-12-31	
 Informationsfoldern Äldreomsorgen A-Ö ska skickas ut till alla 80-åringar i stadsdelen.	2011-01-01	2013-10-31	
Kommentar Informationsfoldern Äldreomsorgen A-Ö är under uppdatering och kommer att skickas ut till alla 80-åringar i stadsdelen under hösten 2013.			
 Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 80 år.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Anhörigkonsulent vid Äldrestöd genomför hembesök till sammanboende par som är 80 år och äldre.			
 Äldre och anhöriga inbjuds till övergripande informationsträffar om äldreomsorg, utförare, föreningar, aktiviteter och brottsförebyggande arbete m.m.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Två informationsträffar planeras under 2013, ett tillfälle i september och ett under senhösten. Inbjudan kommer att skickas till personer som fyllt 80 år och som inte har insatser från äldreomsorgen.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden

 Uppfylls helt

Kommentar

Antalet inskrivna barn i stadsdelens kommunala förskolor var den 31 december 4 250 barn vid 64 förskolor. Stadsdelen hade då också 11 barn hos 2 kommunala dagbarnvårdare och 26 barn i allmän förskola. Under årets första månader har stadsdelen med ytterligare 438 barn och två nya förskolor. Vid slutet av april fanns det totalt 4 658 barn inskrivna i förskoleverksamheten. Vid samma tidpunkt var antalet förskolor 66 med 306 barngrupper samt 2 kommunala dagbarnvårdare med 9 barn. Under andra tertialen utökades förskolebeståndet med en ny förskola, Kastanjen medan förskolan Arken stängdes då lokalerna inte var i godtagbar standard. Barnantalet i förskolorna minskar naturligt under sommaren då en stor grupp går till skolan. Nya barn börjar i förskolan i början på hösten, men inte i samma omfattning som det har slutat barn. Vid mätning den 31 augusti fanns 4 454 barn i 302 grupper. Detta är en ökning från januari med 254 barn, men samtidigt 204 barn färre än den 1 maj. Men under hösten och våren ökar behovet av platser igen. Redan nu vet vi att 96 barn står i kö för plats i höst, 362 i januari och 62 i februari. Erfarenheten och befolkningsprognosen visar också att efterfrågan på förskoleplatser kommer att öka ytterligare

Stora insatser görs för att erbjuda förskolor av god kvalitet till alla barn boende i stadsdelen där föräldrarna så önskar, inom garantitiden. En kontinuerlig översyn av barngrupperna sker så att det råder balans mellan barngruppens behov, storlek och antalet barn per anställd.

Avdelningen har arbetat med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom avdelningen och inom enheterna. Förskolorna arbetar i enlighet med nämndens mål för verksamhetsområdet. För att stödja förskolorna i sitt arbete och samtidigt få en bra uppföljning av verksamheten utan att öka bördan med mer dokumentation och administration fokuseras verksamhetsuppföljningen till ett begränsat antal områden och frågeställningar. Befintlig statistik och redan insamlade uppgifter används huvudsakligen som underlag; Likabehandlingsplaner, förskolans självvärdering "förskoleindikatorn" samt brukarundersökning. Detta ger en röd tråd av verksamhetsuppföljning genom de olika nivåerna i nämndens verksamhet. På respektive nivå kan man sammanställa sina styrkor och utvecklingsområden som i sin tur kan ge underlag för fortsatt utveckling och förslag till nästa års verksamhetsplan.

Resultat av förskolornas arbete redovisas i förskolans kvalitetsredovisning samt huvudsakligen i verksamhetsberättelsen.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete		100 %		100 %	tas fram av nämnden	2013
Kommentar						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
<p>Alla enheter rapporterar att samtliga förskolor har systematiskt barnsäkerhetsarbete. Hur och när de genomförs skyddsronder varierar men det sker enligt plan. Man gör barnsäkerhetsronder, brandkontroller och utrymningsövningar. Det finns organisation för löpande felanmälan för att upprätthålla säkerheten. Medarbetare utbildas kontinuerligt kring hur man kan förebygga och agera vid barnolycksfall.</p>						
◆ Andel förskollärare av antal anställda		40 %		42 %	42 %	2013
<p>Kommentar</p> <p>Insamling av statistikuppgifter sker i oktober i samband med att uppgifter lämnas till Statistiska centralbyrån, SCB. Föregående år var andelen förskollärare i stadsdelen i genomsnitt 40 %. Det finns dock en variation mellan olika förskolor. Andelen förskollärare har sjunkit de senaste åren. Det råder brist på förskollärare samtidigt som stadsdelen bygger ut antalet förskoleplatser, mer än någon annan stadsdel. Att nå kommunfullmäktiges mål och öka andelen förskollärare är med denna bakgrund en stor utmaning.</p>						
◆ Andel nöjda föräldrar				82 %	85 %	2013
<p>Kommentar</p> <p>Brukarundersökning genomförs på förskolor under våren. Dialoger förs med föräldrarna om förskolan resultat och förslag till utveckling.</p>						
● Antal barn per grupp		15,5 barn/avd.		16	16	2013
<p>Kommentar</p> <p>Mätdatum för detta är den 15 oktober eller närliggande vardag. Målet förväntas uppnås.</p>						
◆ Antal förskolebarn per anställd (årsarbete)		5,15 st		5,2 st	4,9	2013
<p>Kommentar</p> <p>Antalet barn varierar något över tid. Mätperioden för insamlandet av denna statistik är oktober. Föregående år hade stadsdelen ett något högre genomsnitt (5,15) än kommunfullmäktiges årsmål (4,8). Ett resultat som balanserats mot andra mål om förskoleplats inom garantitid och budget i balans.</p>						
◆ Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"		3,51		3,6	3,6	2013
<p>Kommentar</p> <p>Förskolorna gör en självvärdering, gemensam för staden, där de bedömer hur väl de arbetar i enlighet med läroplanens mål för förskolan. Vanligen görs denna under våren och ligger sedan till grund för förskolans utvecklingsarbete. Resultatet redovisas i nämndens verksamhetsberättelse. Utifrån denna självvärdering redovisar förskolorna sina styrkor, utvecklingsområden och förslag till utvecklingsinsatser. Förskoleområdena och förvaltningen sammanställer övergripande på sina nivåer styrkor och utvecklingsområden samt förslag till ut-</p>						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
veckling. Mot bakgrund av föregående års resultat i självvärderingen är det inte troligt att förskolorna når upp helt till KFs mål för området.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare	2011-01-01	2014-12-31	
Kommentar Förvaltningen ordnar fortbildning och seminarier för förskolans medarbetare utifrån de behov och utvecklingsområden som fastställts i föregående kvalitetsredovisning. Årets utvecklingsområden för förskolan är systematiskt kvalitetsarbete, fortbildningsinsatser för att stödja pedagogisk dokumentation samt IT- och mediekompetens, PIM samt de förstärkta läroplansområdena matematik, naturkunskap och teknik. Medarbetare utan formell utbildning och barnskötare uppmuntras till vidareutbildning. Stadens upphandlade utbildningsplatser till förskolläraryt utbildning som tilldelas stadsdelsförvaltningen utnyttjas fullt ut.			
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden ta fram aktiviteter för att säkerställa en välfungerande övergång från förskola till förskoleklass.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Det finns en överenskommelse och plan för hur samverkan ske mellan kommunala förskolor och skolor inom stadsdelen. En uppföljning av planen och arbetet utifrån densamma har gjorts. Resultatet har presenterats. Samverkan fortsätter och ska utvecklas.			
 Stadsdelsnämnderna ska ta fram aktiviteter för att säkerställa att andelen förskolelärare ökar.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Arbeta med att inventera hur vi kan behålla och locka nya förskollärare till stadsdelen pågår. Förbättringsområden ska identifieras för att hitta strategier som gör att förskollärare gärna söker sig till stadsdelens förskolor.			
 Stadsdelsnämnderna ska ta fram aktiviteter för att öka föräldrarnas kunskaper om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Varje förskola har arbetsplaner för detta som följs upp och analyseras. Resultatet av arbetet ligger till grund för fortsatt verksamhetsutveckling.			
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med att dokumentera och följa upp förskolebarnens utveckling.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Utbildningsinsatser pågår och har pågått under en flera år i pedagogisk dokumentation. Satsning sker på att utbilda piloter som kan bli "internkonsulter"			
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med matematik och språkutveckling	2013-01-01	2013-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommentar Förskolorna beskriver detta arbete i sina arbetsplaner och kvalitetsredovisningar.			
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med matematik, naturvetenskap och teknik i förskolan.	2013-01-01	2013-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med språkutveckling i förskolan.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Förskolorna beskriver detta arbete i sina arbetsplaner och kvalitetsredovisningar.			

Nämndmål:

1. Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Följs upp genom att följa likabehandlingsarbetet som planeras utifrån förskolans likabehandlingsplan mot diskriminering och kränkande behandling. I planen ska både främjande insatser och förebyggande åtgärder tydligt framgå.

Förväntat resultat

Verksamhetens innehåll och utformning präglas av barnens delaktighet och inflytande.

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov.

Förskolorna bidrar aktivt till jämställdhet och tar tillvara mångfaldens möjligheter.

Förskolan präglas av ett interkulturellt förhållningssätt, där olika språk och kulturella perspektiv beaktas.

Kommentar

Förskolornas arbete med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen tillhör det grundläggande arbetet. Årets utvärderingar fokuseras på förskolornas **likabehandlingsplaner** och redovisning av vilka insatser som gjorts för att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar i enlighet med deras likabehandlingsplan. Förskolorna analyserar resultat av arbetet i sina kvalitetsredovisningar och verksamhetsberättelser.

Nämndmål:

2. Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Förskolorna konkretiserar i sina arbetsplaner hur de arbetar för att uppnå nämndens mål och förväntade resultat. Arbetsplanerna anpassas med hänsyn till förskolans målgrupp och specifika förhållanden. Målet följs upp genom självvärdering i kvalitetsindikatorn samt pedagogisk dokumentation. Alla förskolor genomför självvärderingen.

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande.

Förskolorna ger nya utmaningar utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande.

Förskolorna utvecklar barnens intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.

Förskolorna stärker barnens hälsa genom utevistelse och rörelse.

Kommentar

Förskolorna arbetar utifrån nämndens mål och enhetens åtaganden. Underlag för årets uppföljning och utvärdering är **Stadens förskoleindikator** – ett självvärderingsmaterial utifrån läroplanen. Efter analys och bedömning beskrivs styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen. Utvärdering sker i kvalitetsredovisningen och inför verksamhetsberättelsen.

Nämndmål:

3. Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Kommunikationen präglas av respektfullt bemötande och lyhördhet.

Förskolan för fortlöpande samtal med föräldrarna kring de egna barnens trivsel, utveckling och lärande.

Förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll, vilket är en förutsättning för föräldrars möjlighet till inflytande.

Ökad andel svarande föräldrar i brukarundersökningen.

Kommentar

Hur föräldrarna uppfattar kommunikationen med förskolan mäts bland annat genom stadens årliga brukarundersökning. Synpunkter och klagomål, utvecklingsamtal och dagliga kontakter är andra sätt.

Resultaten från brukarundersökning är relativt stabil över åren och generellt sett så är brukar-

na nöjda och mycket nöjda med verksamheten. Det finns variationer i nöjdhet mellan stadsdelens förskolor som kan behöva analyseras och åtgärdas.

Inom förskolan förs en dialog om resultaten och därefter förs dialog med föräldrarna om tolkning av resultaten. Utifrån analyser görs nya mål och förbättringsområden. Resultat och analys av resultatet presenteras i verksamhetsberättelse och kvalitetsredovisning.

Uppföljningsfrågor till förskolorna är: Vilken analys har gjorts av resultaten från brukarundersökningen och vilka styrkor och utvecklingsområden har identifierats?

Nämndmål:

4. Förskolan har ett gott samarbete med skolan, socialtjänsten, landsting och andra parter för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

 Uppfylls helt

Beskrivning

Avdelningen samverkar med utbildningsförvaltningen om övergång mellan förskola och skola. Gemensamma riktlinjer har utarbetats för detta. Samverkan planeras, följs upp och utvärderas. Barn och föräldrars synpunkter tas tillvara. En liknande samverkan finns mellan förskola, skola och socialtjänst med ett gemensamt formulerat dokument kring hur man arbetar med förebyggande arbete, akuta insatser och övergångar mellan verksamheter där barnens perspektiv ska vara utgångspunkten. Uppföljning av mål 4 sker av gemensamma överenskommelser i de olika fora som finns för samverkan. I kvalitetsredovisningen sammanställs resultat, analyser och förslag till utvecklingsåtgärder för förskolorna.

Förskolan följer upp och utvärderar sitt arbete med övergångar och information till och samarbete med föräldrarna kring detta.

Förväntat resultat

Förskolan följer de samverkansmodeller som framtagits gemensamt i stadsdelen.

Förskolan finner former för att avrunda och avsluta förskoleperioden. Vid övergångar till nya verksamheter ska särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Kommentar

Avdelningen och förskolorna har en rad samarbeten internt och externt, det är av stor vikt att grundläggande rutiner och goda kontaktytor finns för samverkan. Utvärderingar av arbetet blir en grund för utveckling av det fortsatta samarbetet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

 Uppfylls helt

Kommentar

Avdelningen för social omsorg har under april 2013 genomfört sin sedvanliga brukarundersökning vid de myndighetsutövande enheterna. I undersökningen ingår frågor om bemötande, förändrad livssituation etc. Resultatet av undersökningen kommer att redovisa för stadsdelsnämnden i oktober 2013. Även i stadens brukarundersökningar ingår frågor om vad brukarna tycker om det stöd de får. Resultatet av dessa undersökningar redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.

Många äldre och anhöriga är nöjda med äldreomsorgens verksamheter, vilket stadens årliga brukarundersökningar har visat. Det finns förbättringsområden t.ex. när det gäller aktiviteter, möjlighet till utevistelse och delaktighet, där verksamheterna arbetar med för att öka brukarnöjdheten. Årets brukarundersökning pågår och resultaten presenteras vecka 45-46. Redovisning och närmare analys av resultaten tas upp i verksamhetsberättelsen 2013.

Förskoleavdelningen arbetar även för att stärka arbetet med att erbjuda kollo, både genom riktade insatser och att nå ut med information generellt sett. Hägersten Liljeholmens stadsdelsförvaltning tillhör en av de stadsdelar där flest antal barn har åkt på kollo.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom loF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	79,37 %	82,39 %	80	80 %	80 %	Tertial 2 2013
Kommentar Av totalt 126 barn och ungdomar som avslutats under perioden augusti 2011- juli 2012 hade 100 inte återkommit inom 12 månader efter avslut. Det motsvarar en andel ej återkomna på 79,4 % i stadsdelen, vilket är lite mindre än vid föregående mätningar. Andelen i staden som helhet är 82,5 %.						
 Andel enskilda som ökat sin funktionsförmåga inom socialpsykiatri		68,18 %		2 %	tas fram av nämnden	2013
Kommentar						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Förvaltningen erbjuder boendestöd, sysselsättningsverksamheter, träfflokaler, praktikplatser mm för personer inom socialpsykiatri som behöver stöd i att återhämta sig från psykisk ohälsa. Utfall för indikatorn redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes (IoF)		74 %		80 %	80 %	2013
Kommentar Förvaltningen hade 2012 en något lägre andel nöjda brukare än staden som helhet. Förvaltningen analyserar nu vad det utfallet kan bero på med sikte på att fler ska svara i 2013 års brukarundersökning att de är nöjda med hur utredningen av deras behov genomfördes. Utfallet redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andel ungdomar anmälda för brott som tillsammans med föräldrar eller vårdnadshavare kallats till samtal med socialtjänsten inom 48 timmar		100 %		75 %	tas fram av nämnden	2013
Kommentar Utfall redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andel vuxna som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (IoF)	74,13 %	68,85 %	65	65 %	65 %	Tertial 2 2013
Kommentar Av 201 vuxna personer som avslutades under perioden augusti 2011-juli 2012 återkom 52 personer inom tolv						

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
<p>månader efter avslut, övriga 149 personer var ej återkomna. Andelen ej återkomna är därmed nu 74,1 % vilket är en ökning med några procentenheter sedan föregående mätning.</p>						
<p> Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden</p>		36 %		30 %	-	2013
<p>Kommentar</p> <p>Stadsdelen har hitintills under 2013 haft 19 försökslägenheter. Åtta lägenheter övergått till egna kontrakt, varav fem vid vuxenheten, två vid beställarenheten/funktionsnedsättning och en vid barn och ungdomsenheten. Andelen övertagna kontrakt är därmed för närvarande 42 %. Slutligt utfall redovisas i verksamhetsberättelsen.</p>						
<p> Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)</p>		58 %		80 %	tas fram av nämnden	2013
<p>Kommentar</p> <p>Under 2012 hade indikatorn ett sämre utfall än väntat beroende på bland annat en stor personalomsättning vid beställarenheten funktionsnedsättning. Personalsituationen är nu stabiliserad och förvaltningen bedömer därför målet för 2013 som möjligt att uppnå.</p>						
<p> Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)</p>		82 %		90 %	öka	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
sättning)						
Kommentar Utfall redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013 utifrån stadens brukarundersökning för året.						
● Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		71 %		73 %	öka	2013
Kommentar Indikatorn mäts i stadens brukarundersökningar och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				70 %	tas fram av nämnden	2013
Kommentar Indikatorn mäts genom frågor i stadens brukarundersökningar och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andelen barn och ungdomar med funktionsnedsättning som deltar i fritidsverksamhet. (stöd och service till				75 %	tas fram av nämnderna	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
personer med funktionsnedsättning)						
Kommentar						
Indikatorn möts i stadens brukarundersökningar 2013 och redovisas i verksamhetsberättelsen.						
● Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerade bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		86 %		85 %	tas fram av nämnden	2013
Kommentar						
Indikatorn mäts genom frågor i stadens brukarundersökningar och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andelen personer med funktionsnedsättning som övergår till lönearbete efter deltagande i dagliga verksamheter enligt LSS eller dagverksamheter enligt SoL (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		2 %		0 %	tas fram av nämnden	2013
Kommentar						
I verksamhetsberättelsen för 2013 kommer förvaltningens enheter som arbetar med inriktning på praktik, arbete och studier att redovisa sina siffror på personer som övergått till lönearbete.						
● Bruka-rens upplevelse av trygghet -		86 %		91 %	91 %	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)						
Kommentar Indikatorn mäts genom frågor i stadens brukarundersökning och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		91 %		91 %	91 %	2013
Kommentar Indikatorn mäts genom frågor i stadens brukarundersökning och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		81 %		91 %	91 %	2013
Kommentar Indikatorn mäts genom frågor i stadens brukarundersökningar och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		92 %		89 %	89 %	2013
Kommentar Indikatorn mäts genom frågor i stadens brukarundersökningar och redovisas i verksamhetsberättelsen för 2013.						
● Andelen nöjda om-		97 %		90 %	90 %	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
sorgstagare - bistånds- bedömd dagverk- samhet (äldre- omsorg)						
Kommentar Stadens årliga brukarundersökning pågår. Resultaten från tidigare år visar att deltagarna och deras närstående är mycket nöjda med dagverksamheten. Erbjudande om dagverksamhet senare på eftermiddagen, som varit ett önskemål, har bidragit till den ökade nöjdheten. Dagverksamheten fortsätter att utvecklas utifrån deltagarnas behov och önskemål.						
 Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)		82 %		84 %	84 %	2013
Kommentar Stadens årliga brukarundersökning pågår. Förra årets brukarundersökning visade på varierande resultat vid de olika hemtjänstutförarna, från 63 % till 94 % nöjda brukare. Hemtjänsten i egen regi har därför fortsatt sitt förbättringsarbete för att öka nöjdheten. Hemtjänsten har arbetet med att öka personalkontinuiteten såväl på dagtid som också kvälltid. Genomförandeplanerna kontrolleras och följs upp regelbundet för att stämma av att hemtjänstinsatserna utförs enligt biståndsbeslutet/ biståndshandläggarens beställning och den enskildes genomförandeplan.						
 Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)		83 %		84 %	84 %	2013
Kommentar Vård- och omsorgsboende har fokus på individuellt anpassad omsorg, stimulans i vardagen, utevistelse och en trevlig måltid. Demensboendena har fått fortsatta medel för ökad bemanning. Stadens årliga brukarundersökning pågår.						
 Maten smakar bra - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)		75 %		76 %	76 %	2013
Kommentar Stadens årliga brukarundersökning pågår. Tidiagare resultat har visat att merparten av de boende är nöjda med maten.						
 Måltiden är en trevlig stund på		77 %		76 %	76 %	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)						
Kommentar Stadens brukarundersökning pågår. Resultaten från tidigare års brukarundersökningar visar att många boende är nöjda med måltidssituationen och att nöjdheten också har ökat. Verksamheterna arbetar med att varje måltid ska bli en trevlig stund att se fram emot. Maten läggs upp på ett trevligt och aptitligt sätt. Bordsplaceringen görs på ett sådant sätt så att varje boende får glädje av samvaron. Personal sitter också tillsammans med de boende vid måltiden, vilket skapar trygghet.						
 Om-sorgstagar-nas upple-velse av hur de kan på-verka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldre-omsorg)		70 %		75 %	75 %	2013
Kommentar Tillsammans med brukaren upprättar hemtjänsten en genomförandeplan där det dokumenteras hur brukaren önskar sina insatser utförda utifrån biståndsbedömningen och beställningen. Hemtjänsten är lyhörda och arbe-tar flexibelt för att möta brukarens önskemål om att till exempel byta insatser.						
 Om-sorgstagar-nas upple-velse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldre-omsorg)		83 %		85 %	85 %	2013
Kommentar Staden brukarundersökning pågår. Resultaten från tidigare års brukarundersökningar visar att brukarnas upp-levelse av trygghet varierar stort mellan olika hemtjänstutförare. Hemtjänsten i egen regi har prioriterat att öka personalkontinuiteten både under dag- och kvällstid. Hemtjänsten har också en särskild hemtjänstgrupp som ger en trygg och individuell vård och omsorg till äldre med demenssjukdom.						
 Om-sorgstagar-nas upple-velse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldre-omsorg)		89 %		90 %	90 %	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Kommentar						
<p>Målet är att varje boende ska känna sig trygg, säker och trivas på sitt boende. För att säkerställa detta erbjuds de boende en egen kontaktman och en omvårdnadsansvarig sjuksköterska, som har i uppdrag att se till att den boende får sina behov och önskemål tillgodosedda. Alla boende erbjuds en individuell genomförandeplan. Den boendes behov och önskemål följs upp vid omvårdnads-, team- och sjuksköterskemöten. Riskbedömning genomförs avseende fall, undernäring och trycksår samt läkemedelsgenomgång. Åtgärder vidtas vid behov med syfte att öka den boendes välbefinnande.</p>						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska säkerställa att stadens riktlinjer för samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa är implementerad i alla förskolor och skolor	2013-01-01	2013-12-31	
 Vidta åtgärder för att förebygga och arbeta för att minska narkotikaanvändningen	2012-01-01	2013-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska i samråd med bostadsbolagen inventera möjligheten att bygga om/ omvandla befintliga byggnader till gruppboende eller serviceboende.	2013-01-01	2013-12-31	
 Stadsdelsnämnderna, exploaterings- samt stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med varandra i tidigt skede planera för omsorgslägenheter i stadsutvecklingsområden.	2013-01-01	2013-12-31	
 Säkerställ att nämnderna beställer de gruppboende som behövs.	2013-01-01	2013-12-31	
 Förstärka arbetet med att erbjuda kollo. Både riktade insatser och generellt tillgängliggöra informationen. Möjligheten till anmälan ska finnas digitalt och manuellt.	2013-01-01	2013-12-31	
 Nämnderna och stadens bolag ska beakta barnperspektivet och säkerställa barnens rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	2013-01-01	2013-12-31	
 Stadsdelsnämnderna ska strukturerat arbeta med att förbättra brukarnas nöjdhet	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
<p>Alla enheter inom social omsorg tar del av och vidtar åtgärder utifrån resultaten i olika brukarundersökningar mm. Omorganisationen av enheten för ekonomiskt bistånd 2012 gjordes till exempel. utifrån önskemål från brukarna om en mer sammanhållen handläggning.</p>			
 Stadsdelsnämnderna ska säkerställa att äldreomsorgens myndighetsutöv-	2013-01-01	2013-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
ning och kommunala utförare arbetar i enlighet med Stockholms stads värdegrund och värdighetsgarantier			
Kommentar Äldreomsorgens värdegrund tas bland annat upp på planeringsdagar och vid arbetsplatsträffar. Spontana reflektioner kopplat till vardagsarbetet förs också i arbetsgrupperna.			
 Äldrenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utveckla principer och metoder för uppföljning och styrning inom äldreomsorgen	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Förvaltningens äldreomsorg kommer att delta i stadens projekt med en ny fördjupad modell för kvalitetsuppföljning där man använder observatörer på vård- och omsorgsboende. Utgångspunkten är att genom ett brukarperspektiv fånga upp professionell kvalitet i mötet mellan brukare och vårdpersonal. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning kommer att samarbeta med Älvsjö stadsdelsförvaltning och tillsammans ha en heltids observatör.			

Nämndmål:

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvara ta den enskildes resurser

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens myndighetsutövande enheter ska få sina rättigheter tillgodosedda i samband med utredningar och beslut. Alla ska också känna att deras egna resurser beaktas i kontakten med förvaltningen och vid beslut om insats.

Kommentar

Rättssäkerheten tillgodoses genom att de myndighetsutövande enheterna är noga med att följa följer lagar, riktlinjer och utveckling av rättspraxis. När utredning inleds informeras den enskilde om hur utredningen ska gå till och hur lång tid den får ta. I utredningen dokumenteras den enskildes egen uppfattning om sin situation och eventuella förslag till lösning. I samband med beslut informeras om möjligheten att överklaga om man är missnöjd. Avgöranden i domstolar och beslut av tillsynsmyndigheter följs alltid. Granskning av olika aspekter av dokumentationen genomförs regelbundet både på enhets- och avdelningsnivå.

Nämndmål:

Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation.

Kommentar

Anhöriga till personer med funktionsnedsättning kan få stöd i grupp eller enskilt av förvaltningens anhörigkonsulent. Anhöriga till personer med beroendeproblematik kan få stöd av personal vid vuxenenheten. Under hösten 2013 genomförs en enkätundersökning om nöjdhet med anhöriggrupperna.

Inom äldreomsorgen erbjuds anhöriga stöd och avlastning i olika former som anpassas utifrån den enskildes individuella behov och önskemål. Det finns biståndsbedömda insatser, anhöriggrupper samt stöd av anhörigkonsulent. Uppsökande verksamhet erbjuds till sammanboende par som är 80 år. Äldre och anhöriga inbjuds också till informations- och tematräffar samt regelbundna brukar- och anhörigträffar vid äldreomsorgens verksamheter, som också har individuella kontakter och samtal med anhöriga.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel anhöriga som är nöjda med anhöriggrupperna				82		2013
Kommentar Enkätundersökning kommer att genomförs under hösten.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Anhöriga ska inbjudas till tematräffar och anhöriggrupper.	2011-01-01	2013-12-31	
Kommentar Anhörigkonsulenterna inbjuder äldre och anhöriga till tematräffar, informationsmöten och andra evenemang.			

Nämndmål:

Den enskilde ska erbjudas en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre som bor på servicehus, vård- och omsorgsboende eller servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

Kommentar

Hälso- och sjukvården inom äldreomsorgen håller en god kvalitet. Kvaliteten följs upp genom förvaltningens avtals- och verksamhetsuppföljning, dokumentationsgranskning, verksamheternas patientsäkerhetsberättelse, samt rapportering av indikatorer, hälso- och sjukvårdsstatistik och avvikelser till medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Den 1 oktober genomförs en kvalitetsgranskning- och jämförelse där hälso- och sjukvårdsstatistiken används, till exem-

pel hur många boende som fått läkemedelsgenomgång, har aktuell riskbedömning och ADL-bedömning. Uppgifter lämnas till äldreförvaltningen från samtliga stadsdelsförvaltningar.

Riskbedömningar för fall, undernäring och trycksår genomförs och ligger till grund för planering av den boendes vård och omsorg. I Senior Alert registreras bland annat det förebyggande arbetet kring fall, undernäring, trycksår och munhälsa. I Palliativa registret registreras arbetet kring vård i livets slutskede.

Verksamheterna kommer också att registrera i BPSD-registret. Berörd personal har fått utbildning. BPSD står för Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens. Exempel på sådana symtom kan vara aggressivitet, oro, apati, hallucinationer eller sömnstörningar.

Verksamheterna har en god hygienisk standard och personalen arbetar utifrån de basala hygienrutinerna. Enheterna har också hygienombud som ser till att rutinerna följs. Hygienronder eller uppföljning av hygienronder genomförs regelbundet.

Enheternas förbättringsarbete kring hälso- och sjukvårdsdokumentationen i systemet Vodok fortgår bland annat genom stöd och handledning av Vodoksamordnaren. Under hösten blir det utbildning för hälso- och sjukvårdspersonal kring omvårdnadsprocessen i samverkan med övriga stadsdelsförvaltningar i Söderort. Från och med september 2014 införs ett nytt dokumentationssystem, där planeringsarbete pågår, bland annat utbildningsinsatser för sjuksköterskor, sjukgymnaster och arbetsterapeuter.

Verksamheterna har ett bra samarbete med läkarorganisationerna. Läkemedelsgenomgångar och vård i livets slutskede är utvecklingsområden som diskuteras.

Stadsdelsförvaltningen har också regelbundna samverkansmöten med landstingets beställare och vårdcentraler inom stadsdelsområdet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Boende på vård- och omsorgsboende och servicehus ska erbjudas individuell riskbedömning avseende fall, undernäring och trycksår.	2011-01-01	2013-12-31	
Kommentar De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds riskbedömningar avseende fall, undernäring och trycksår.			
 Egenkontroll av hygienrutinerna ska genomföras.	2011-01-01	2013-12-31	
Kommentar Verksamheterna arbetar utifrån de basala hygienrutinerna. Enheternas hygienombud informerar och följer upp att rutinerna följs. Hygienronder och uppföljning av hygienronder genomförs regelbundet vid servicehus och vård- och omsorgsboenden.			
 Verksamheterna ska säkerställa att registrering genomförs i Senior Alert och Palliativa registret.	2012-01-01	2013-12-31	
Kommentar Berörda enheter registrerar i de nationella registren. Enheterna följer regelbundet upp att registrering genomförs genom att ta ut utdrag från registret.			
 Äldreomsorgen ska samverka och bistå landstinget i genomförandet av läkemedelsgenomgångar på vård- och	2011-01-01	2013-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
omsorgsboende och servicehus.			
Kommentar			
För varje boende genomförs läkemedelsgenomgång minst en gång per år av patientansvarig läkare gemensamt med omvårdnadsansvarig sjuksköterska. Sjuksköterska och läkare har ett nära samarbete och följer också kontinuerligt upp den enskildes medicinska behov och läkemedel.			

Nämndmål:

Den enskilde ska få ett gott bemötande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter ska bemötas med kunskap och respekt.

Kommentar

Medarbetare vid social omsorgs verksamheter går kontinuerligt utbildningar om olika funktionsnedsättningar och vad dessa innebär i form av krav på anpassat bemötande.

Brukarnas nöjdhet med personalens och biståndshandläggarnas bemötande följs bland annat upp genom stadens årliga brukarundersökningar, som pågår nu. Undersökningarna har genom året visat att de äldre och deras anhöriga tycker att de får ett bra bemötande. I verksamheterna är man också mån om att ta till sig brukarnas och anhörigas synpunkter och snabbt åtgärda eventuella klagomål.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Beställarenheten funktionsnedsättning ska undersöka möjligheten till samtalsstöd i mötet med personer som har olika former av kognitiv svikt.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Beställarenheten funktionsnedsättning har införskaffat läsplattor att använda vid samtal med barn. Tanken är att kunna visa filmer och bilder för barn och ungdom för att bland annat beskriva olika insatser. Under året hålls en workshop för handläggare om olika metoder att kommunicera med vuxna personer med kognitiv svikt.			
 Förvaltningen ska kontakta Carpe om insiktsutbildningar för förtroendevalda och personal.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Carpe är vidtalat om behovet av insiktsutbildningar för tjänstemän och förtroendevalda.			

Nämndmål:

Den enskilde ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Brukarna är nöjda med verksamhetens kvalitet.

Kommentar

När insats är beviljad av biståndsbedömare ska en genomförandeplan upprättas av utföraren i samråd med brukaren och eventuell företrädare. Planen ska sedan följas upp och utvärderas regelbundet tillsammans med brukare och andra berörda. Inriktningen på alla insatser är att de ska bidra till att den enskilde kan leva ett så självständigt liv som möjligt. Förvaltningen gör varje år granskningar av genomförandeplaner vid olika utförarenheter.

Äldreomsorgens biståndshandläggare genomför individuppföljningar.

Inom Hägersten-Liljeholmens hemtjänst följer kontaktmannen upp brukarens genomförandeplan och insatser var 6:e månad eller oftare vid behov.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel äldre som är nöjda med fixartjänsten				77 %		2013
Kommentar Äldrestöds uppföljningar genom åren visar att de äldre är nöjda med Fixartjänstens insatser. Enkätundersökning genomförs under hösten.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Gruppbestäderna ska utveckla sitt arbete med ökad delaktighet för brukarna.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Förvaltningens gruppbestäder har inlett sitt projekt med ökad delaktighet för brukarna.			
 Hemtjänsten i egen regi ska planera för ökad personalkontinuitet för brukare som har insatser flera gånger per dag.	2012-04-27	2013-12-31	
Kommentar Hemtjänsten har tagit fram arbetssätt och rutiner som syftar till ökad kontinuitet, så att det så långt som möjligt är samma personal som kommer till brukaren. Detta gäller både för dag- och kvällspersonal.			
 Steget Framåt ska undersöka möjligheten till stöd genom arbetsförmedlingen till brukare som går ut i praktik.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Genom kontakter med arbetsförmedlingen har Steget Framåt fått besked om att brukare som går ut i praktik har möjlighet att få stöd i form av personligt biträde. Ingen brukare har dock hittills varit aktuell för sådant stöd.			
 Äldreomsorgens verksamheter ska säkerställa att genomförandeplanerna är aktuella.	2013-01-01	2013-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommentar Äldreomsorgens enhetschefer genomför egna regelbundna kontroller för att se att genomförandeplanerna är godkända och aktuella. Genomförandeplanerna granskas också vid förvaltningens årliga verksamhetsuppföljning genom stickprovskontroll.			

Nämndmål:

Den som utsatts för våld i nära relation ska få ett samordnat och professionellt stöd.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den som utsatts för våld i nära relation ska få stöd och sina rättigheter tillgodosedda så att personen kan leva ett fortsatt liv utan våld.

Kommentar

De två socialsekreterarna vid förvaltningens team mot våld i nära relation utreder och ger stöd till våldsutsatta personer. Våldsutövare erbjuds stöd vid den mansmottagning som bedrivs i samverkan med andra stadsdelsförvaltningar i söderort. Barn i familjer med våld i nära relation har möjlighet att få samtal enligt Trappanmodellen hos förvaltningens familjebehandlare.

Under hösten 2013 inleder teamet ett nytt projekt inriktat på att nå ut med information till allmänheten och att erbjuda en öppen mottagning för den som vill veta mer eller söka hjälp på grund av våld i nära relation.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska fortsätta utveckla sina metoder att hjälpa barn som upplevt våld i sina familjer.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Socialsekreterarna vid barn- och ungdomsenhetens ungdomsgrupp har fått utbildning i utredningsmetoden Signs of Safety. Barngruppen har arbetat intensivt enligt metoden vilket gjort att placeringar i jourhem har kunnat undvikas.			

Nämndmål:

Äldre ska erbjudas aktiviteter och social samvaro

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre i stadsdelen är nöjda med Seniorhälsans verksamhet och dagsutflykterna.

Kommentar

De äldre i stadsdelen erbjuds ett brett utbud av olika aktiviteter med möjligheter till social samvaro. Seniorhälsans och pensionärsorganisationernas verksamheter på servicehusen och på mötesplatserna Antikträffen och Hövdingagården är välbesökta och mycket uppskattade av

de äldre. Dagsutflykter olika aktiviteter har anordnats under sommaren.

På vård- och omsorgsboende anordnas olika dagliga aktiviteter både i grupp och individuellt, som planeras av aktivitetsombuden. Utevistelse har prioriterats under sommaren bland annat har man haft "utegymnastik".

Projektet "Ungdomsbesök på vård- och omsorgsboende" där ungdomar på helgerna hjälper de boende att delta i olika aktiviteter, utevistelse och olika kulturupplevelser, är mycket uppskattat. Feriearbetarna under sommaren har också varit en stor tillgång.

Under året, en gång på våren och en gång på hösten anordnas finskt tema på olika träffpunkter.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel deltagare som är nöjda med dagsutflykterna		100		82 %		2013
Kommentar Dagsutflykterna brukar vara mycket populära och uppskattade av deltagarna. Enkätundersökning genomförs och resultaten redovisas i verksamhetsberättelsen.						
 Andel deltagare som är nöjda med Seniorhälsans verksamhet		100 %		82 %		2013
Kommentar Seniorhälsan erbjuder ett brett utbud av olika aktiviteter. Verksamheten är välbesökt och uppskattad. Brukarundersökning genomförs under hösten och resultaten redovisas i verksamhetsberättelsen.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Boende- och anhörigmöten ska hållas regelbundet för dialog.	2011-01-01	2013-12-31	
Kommentar Boende och anhöriga har inbjudits till regelbundna träffar för information och dialog vid äldreomsorgens verksamheter.			
 Dagsutflykter ska anordnas för äldre under hela året. Program ska tas fram.	2011-01-01	2013-12-31	
Kommentar Dagsutflykterna vänder sig främst till äldre som har svårigheter att ta sig ut på egen hand. Enheten Äldrestöd samordnar dagsutflykterna i samarbete med äldreomsorgens verksamheter. Hittills har dagsutflykterna haft 278 deltagare. Resmål har bl.a. varit Sundbygd, Hågelby och Artipelag.			
 Seniorhälsan ska erbjuda aktiviteter, social samvaro och kultur för äldre över 65 år i stadsdelen. Äldre som bor på	2011-01-01	2013-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
vård- och omsorgsboende, servicehus eller har hemtjänst ska ges möjlighet att delta om de så önskar.			
Kommentar Seniorhälsan erbjuder ett brett utbud av olika aktiviteter. Exempel på aktiviteter är bland annat, allsång, underhållning, bingo, sittgymnastik, promenadgrupp, qigong, må bra dag, biljard och frågesport. På Fruängsgårdens servicehus finns också ett välbesökt och uppskattat gym, där introduktion erbjuds.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

● Uppfylls helt

Kommentar

Stadsdelsförvaltningen arbetar aktivt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts under våren 2013 och ytterligare en utbildningsomgång genomförs under hösten. Chefsforum som riktar sig till alla chefer genomförs under vår och höst med olika teman bland annat om kvalitet, kommunikation och intranät samt upphandling. Kompetensförsörjning säkerställs via medarbetarsamtal då individuella kompetensutvecklingsplaner ska utarbetas. En särskild kompetensförsörjningsplan har tagits fram i samband med verksamhetsplanen för 2013 och där förvaltningen beskriver att förskollärare är ett bristyrke. För att stärka kompetensen erbjuds barnskötare utbildning till förskollärare genom Stockholms stads satsning och förvaltningen ska delta i ett seminarium om gemensam strategi för att öka antalet förskollärare i stadens verksamheter. Äldreomsorgen erbjuder medarbetarna grundutbildning, utbildning i dokumentationsstöd och utbildning inom demensområdet. Förvaltningen har deltagit i stadens traineeprogram, vilket har resulterat i att en ekonomicontroller har anställts. Inom ramen för stadens trainee- och praktikprojekt med socialhögskolan och Ersta Sköndal finns fem traineer vid den myndighetsutövande verksamheten inom social omsorg.

Deltid till heltid

Målet att 75 % av de som har ofrivillig deltid ska erbjudas heltid under året kan bli svårt att uppnå. Periodens utfall redovisar 14 %. Utrymmet och möjligheterna att kombinera anställningar finns inte alltid i verksamheterna.

Strävan att erbjuda heltid har även inneburit att ett antal personer med ofrivillig deltid fått utökad antal timmar men fortfarande på deltid antingen tillsviðare eller tidsbegränsat och ett antal personer har fått tidsbegränsad anställning på heltid. Strävan efter heltid är uppmärksam vid nyrekrytering.

Underlag skickas regelbundet ut till cheferna med aktuella uppgifter om deltidsanställda som vill ha heltid, så cheferna vet vilka som finns kvar av de som begärt heltid. Vid kontakter om behov av personal påminns cheferna om dessa personer.

Av 60 med ofrivillig deltid (våren 2012) återstår 43 i augusti 2013. Ska årsmålet 75 % av 50 (vid ingången av 2013) nås ska totalt 37 ha erbjudits heltid vilket innebär att ytterligare 23

utöver de 14 som redan erbjudits heltid eller slutat ska erbjudas heltid.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi		152 st		220 st	5100	2013
Aktivt Medskapandeindex		68		80	80	2013
Kommentar Aktivt medskapandeindex (AMI) består av tre delindex motivation, ledarskap och styrning. Förvaltningen avvaktar årets mätning.						
Andel medarbetare på deltid som erbjuds heltid		16,67 %		75 %	75 %	2013
Kommentar Målet att 75 % av de som har ofrivillig deltid ska erbjudas heltid under året kan bli svårt att uppnå. Periodens utfall redovisar 14 %. Utrymmet och möjligheterna att kombinera anställningar finns inte alltid i verksamheterna. Strävan att erbjuda heltid har även inneburit att ett antal personer med ofrivillig deltid fått utökat antal timmar men fortfarande på deltid antingen tillsvidare eller tidsbegränsat och ett antal personer har fått tidsbegränsad anställning på heltid. Strävan efter heltid är uppmärksammas vid nyrekrytering. Av 60 med ofrivillig deltid (våren 2012) återstår 43 i augusti 2013. Ska årsmålet 75 % av 50 (vid ingången av 2013) nås ska totalt 37 ha erbjudits heltid vilket innebär att ytterligare 23 utöver de 14 som redan erbjudits heltid eller slutat ska erbjudas heltid.						
Chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare		90,1 %		90 %	80	2013
Kommentar Förvaltningen avvaktar årets mätning.						
Medarbetare vet vad som förväntas av dem i deras arbete.		92 %		92 %	92	2013
Kommentar Förvaltningen avvaktar årets mätning.						
Sjuk-	7 %	6,6 %	6,8 %	5,8 %	4,4 %	Tertial 2 2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
frånvaro						
Kommentar						
Den totala sjukfrånvaron var 6,98 % vid senaste mätningen. Sjukfrånvaron 2 till 14 dagar har ökat. Arbetet med att minska sjukfrånvaron fortsätter och bl.a. uppmärksammas de medarbetare som har upprepade korttidssjukfrånvaro och enhetschefen samtalar med berörd medarbetare. Vid behov tas kontakt med företagshälsovården Previa. Cheferna ska också noga följa stadens rehabiliteringsprocess.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna se över och utveckla stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal	2013-01-01	2013-12-31	

Nämndmål:

Medarbetares och chefers kompetens ska utvecklas genom riktade insatser (Se även aktiviteter under 2.2 och 2.3.)

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas för samtliga månadsanställda medarbetare.

Kommentar

Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts under våren 2013 och ytterligare en utbildningsomgång hålls till hösten med start under oktober. Chefsforum som riktar sig till alla chefer genomförs under vår och höst med olika teman bl.a. om kvalitet, kommunikation och intranät samt upphandling. Kompetensförsörjning säkerställs via medarbetarsamtal då individuella kompetensutvecklingsplaner ska utarbetas. En särskild kompetensförsörjningsplan har tagits fram i samband med verksamhetsplanen för 2013 och där förvaltningen beskriver att förskollärare är ett bristyrke. För att stärka kompetensen erbjuds barnskötare utbildning till förskollärare genom Stockholms stads satsning. Äldreomsorgen erbjuder medarbetarna grundutbildning, utbildning i dokumentationsstöd och utbildning inom demensområdet. Förvaltningen har under året deltagit i stadens traineeprogram.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska erbjuda praktikplatser till personer med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			
Förvaltningen har kontaktat företagsföreningar i stadsdelsområdet för ett besök i syfte att undersöka möjligheter till praktik eller arbete. Besöken har genomförts tillsammans med en person som är knuten till rådet för			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
funktionshindersfrågor i Hägersten-Liljeholmen.			
 Förvaltningen ska se över hur förvaltningens arbetsplatser kan bli välfungerande för alla. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Resultaten av skyddsronder och medarbetarenkäter har följts upp och utvärderats bl.a. i syfte att göra arbetsplatserna mer välfungerande och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Utvecklingsinsatser har gjorts kontinuerligt för medarbetare och chefer. Uppföljning av den interna kontrollen har gjorts bl.a. avseende arbetsmiljön. Ergonomer har anlåtats vid behov. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts. Handläggare i förvaltningen har fått information om hur vi skriver tjänsteutlåtanden och uttrycker oss lättfattligt. En uppdaterad mall för tjänsteutlåtanden samt skrivregler finns på intranätet. Den nya grafiska profilen erbjuder mer lättlästa tjänsteutlåtanden och skrivelser.			
 Förvaltningen ska utse en ansvarig för praktikanter med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar En ansvarig person har utsetts av förvaltningen.			
 Aktivt deltagande på arbetsplatsträffar och planeringsdagar. Bidra med egna erfarenheter och förslag på hur mål, riktlinjer, förhållningssätt och policier kan verkställas i praktiken.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Flera enheter har ett aktivt deltagande från medarbetarna, både på APT och på planeringsdagar utifrån mål, riktlinjer och andra styrdokument. Flera exempel finns för att öka eller upprätthålla medarbetarnas aktivitet på APT. Det kan exempelvis vara att ha ett rullande schema för ordförande och sekreterare, att ha en begränsad tid för information så det inte tar hela den avsatta tiden. Att ha diskussioner eller workshop som kräver allas medverkan.			
 Arbetsplatsträffarna ska ha fokus på att öka medarbetarnas engagemang i arbetet med verksamhetens mål. Särskilda teman behandlas under året.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Särskilda teman som har behandlats på arbetsplatsträffarna är friskvård, arbetsmiljöpolicy, kränkande särbehandling, mobbning och trakasserier, utbildning i etik, genomgång av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings värdegrund, kommunikation, bemötande, respekt och samarbete.			
 Genomföra utbildning av nya förskolechefer i personalfrågor.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Utbildning har genomförts under februari 2013.			
 I samverkan med företagshälsovården genomföra arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har hållits under våren och ytterligare en omgång genomförs under hösten.			
 Inom äldreomsorgen erbjuds omsorgspersonal grundutbildning, individuella	2013-01-01	2013-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
kompetensutvecklingsplaner. Prioriterade områden är fortsatt social dokumentation demensvård, vård i livets slut och bemötande.			
Kommentar Äldreomsorgens medarbetare har individuella kompetensutvecklingsplaner där behov och önskemål av utbildningsinsatser framgår. Bland annat erbjuds grundutbildning, dokumentationsstöd och utbildning inom demensområdet. Berörd personal har fått utbildning i det nya BPSD-instrumentet.			
 Samtliga enheter ska redovisa arbetet utifrån Jämställdhets- och mångfaldsplan för 2013-2015	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar De flesta enheter tar upp planen på en arbetsplatsträff (APT) och att de beaktar jämställdhets- och mångfaldsaspekter vid rekrytering och vid uttagning till utbildningar och kurser. De ser till att medarbetarna har tillgång till planen. Ett flertal chefer uppger att de arbetat vidare med planen vid flera APT och haft intressanta diskussioner. Möten och information anpassas i möjligaste mån till de som är föräldrar.			
 Stärkt ledarskap. Chefer på alla nivåer i organisationen ges individuell återkoppling på sitt ledarskap utifrån medarbetarenkäten.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Cheferna har fått individuell återkoppling på sitt ledarskap utifrån tidigare medarbetarenkät och ledarskapsrapport. Resultaten från årets enkät inväntas.			
 Stärkt medarbetarskap. Samtliga medarbetare har en individuell utvecklingsplan som fortlöpande uppdateras.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar De individuella utvecklingsplaner som chef och medarbetare gör upp tillsammans under medarbetarsamtalet och som hålls aktuell under året.			
 Utarbeta verksamhetsbaserade lönekriterier för samtliga anställningar i stadsförvaltningen.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Lönekriterier inom förskolan har tagits fram under våren 2013.			

Nämndmål:

Sjukfrånvaron ska minska jämfört med 2012

 Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Sjukfrånvaron fortsätter att minska genom att samtliga enhetschefer använder de verktyg som förvaltningen, staden och företagshälsovården tillhandahåller.

Kommentar

Arbetet med att sänka sjukfrånvaron har varit högt prioriterat under perioden. Trots detta har korttidsfrånvaron ökat något, vilket medför att det förväntade resultatet inte helt kommer att uppnås. Långtidssjukfrånvaron fortsätter att minska både till antal individer och antal dagar.

Vid julmätningen i rullande tolv månader låg sjukfrånvaron på 6,99 %. Sjukfrånvaron förväntas minska något under resten av året. Förvaltningens arbete med att uppmärksamma korttidsfrånvaron fortsätter genom att HR-konsulterna tillsammans med cheferna följer upp sjukfrånvaron. Samarbetet med Försäkringskassan har fördjupats i form av gemensamma uppföljningsmöten. Vid behov ska cheferna ta kontakt med företagshälsovården. Cheferna följer noga stadens rehabiliteringsprocess och samverkar vid behov med förvaltningens HR-funktion.

Cheferna följer riktlinjerna för korttidssjukfrånvaron och kallar medarbetare med frånvaro fyra gånger eller fler under en sexmånadersperiod till utredande samtal. Vid behov kontaktas företagshälsovården.

Cheferna uppmuntrar friskvårdsaktiviteter och såväl friskvårdstimme som friskvårdssubventioner används. Goda exempel från enheterna är bland annat kriterier för trivsel på arbetet och friskvårdstema på APT.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska genomföra fysiska och psykosociala skyddsronder.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Den fysiska skyddsronden genomförs under hösten, någon enhet genomför rondens under våren. Den psykosociala skyddsronden ingår i medarbetarenkäten som följs upp under hösten.			
 Arbete med rehabiliteringsprocessen	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enhetscheferna följer stadens rehabiliteringsprocess. HR-funktionen följer processen noga och samt vilka medarbetare som befinner sig i processens olika steg.			
 Följa stadens rehabiliteringsprocess. Regelbundna möten mellan chefer, försäkringskassa, HR-konsulter, personalkonsulent och företagshälsovård. Fackliga representanter deltar där den anställda så önskar.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enhetscheferna följer stadens rehabiliteringsprocess och samverkar vid behov med förvaltningens HR-funktion, företagshälsovården och Försäkringskassan. Förvaltningen har regelbundna avstämningsmöten med Försäkringskassan. Fackligt stöd erbjuds medarbetaren.			
 Minska antalet timavlönade	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enhetscheferna går igenom underlag med timanställda från HR-funktionen. Inaktuella timanställningar avslutas i LISA.			
 Beskriva arbetet med att minska upprepade korta sjukfrånvarotillfällen.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enheterna uppmärksammar de medarbetare som har upprepade korttidssjukfrånvaro genom samtal. Vid behov tas kontakt med företagshälsovården. Enhetscheferna är också noga med att följa stadens rehabiliteringsprocess.			
 Beskriva det långsiktiga arbetet att främja hälsan hos de anställda.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Hälsofrämjande aktiviteter av olika slag har uppmuntrats. Flera arbetsplatser har hälsocoacher. Erbjudanden om rabatt på gymkort och friskvårdstimme är exempel på friskvårdsaktiviteter som anställda tagit del av under året. I det hälsofrämjande arbetet betonas en helhetssyn på hälsa.			
 Enheterna ska redovisa hur man arbetar för att skapa en god arbetsmiljö och motverkar kränkningar, mobbning och trakasserier på arbetsplatsen.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Enheterna har arbetat med att skapa en god arbetsmiljö samt med att motverka kränkningar, mobbning och trakasserier. Detta har redovisats i enheternas verksamhetsberättelser.			
 Systematisk uppföljning av sjukfrånvaron per enhet. Cheferna hämtar uppgifter ur systemet Infoview månadsvis. Sjukfrånvaron analyseras.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Sjukfrånvaron följs upp per enhet och analyseras.			

KF:s inriktningsmål:

3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

 Uppfylls helt

Kommentar

Nämndens mål förväntas uppfyllas i allt väsentligt under året. Några bedöms dock inte kunna uppfyllas inom beslutad budget.

Nämnden redovisar ett nettounderskott om 6,6 mnkr före resultatdispositioner och före budgetjusteringar, vilket är en försämring med 1,3 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskotten finns inom förskola, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg, samt inom ekonomiskt bistånd. Efter resultatdispositioner med 6,0 mnkr och beräknade budgetjustering med 0,6 mnkr redovisas ingen avvikelse mot budget. Detta är oförändrat jämfört med föregående prognos.

Alla enheter analyserar noggrant och följer upp kostnader och intäkter varje månad och arbetar vidare med att vidta åtgärder för att minska kostnaderna ytterligare.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning deltar i projektet Effektiva inköp och har under våren implementerat inköp i Agresso e-handel, vilket bl.a. har inneburit att över 300 användare har utbildats. Effektiva inköp ska leda till ökad avtalstrohet, minskad tidsåtgång, ökade planeringsmöjligheter och lägre kostnader.

Konkurrensutsättning av verksamheter genom upphandling sker enligt aktivitetsplanen. Inga utmaningar har inkommit till nämnden och inga egenregianbud har lagts. Två enheter deltar i Stockholms stads kvalitetsutmärkelse 2013.

Arbetet med att implementera Lean i verksamheterna fortsätter. Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) genomförs av alla enheter. Internkontroll genomförs på enheterna och kontroll av enheternas internkontroll genomförs.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Budgeten är i balans

 Uppfylls helt

Kommentar

Nämnden redovisar ett nettounderskott med 6,6 mnkr före resultatöverföring och beräknade budgetjusteringar. Ingen avvikelse redovisas efter resultatöverföring och beräknade budgetjusteringar. Underskotten finns inom äldreomsorg, individ- och familjeomsorg och inom ekonomiskt bistånd samt inom förskolans resultatenheter.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Nämn- dens bud- getföljsam- het efter resultatöver- föringar	100 %	99,99 %		100 %	100 %	Tertial 2 2013
Kommentar Budget inkluderar beräknade prestationsförändringar med 44,3 mnkr och budgetjustering med 0,6 mnkr.						
 Nämn- dens bud- getföljsam- het före resultatöver- föringar	100 %	100,4 %		100 %	100 %	Tertial 2 2013
Kommentar Budget inklusive prestationsförändringar men exklusive beräknade budgetjusteringar. Efter resultatdispositioner och beräknade budgetjusteringar beräknas ingen avvikelse mot budget.						
 Nämn- dens pro- gnossäker- het T2		0 %			+/- 1 %	2013
Kommentar Prognossäkerheten i tertialrapport 2 bedöms ligga inom årsmålet +/- 1 %. Bedömningen grundas på tidigare mätningar av prognossäkerheten under de senaste åren.						

Nämndmål:

Nämndens verksamheter ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beräknar att verksamheterna kan bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget.

Kommentar

Nämndens mål förväntas uppfyllas i allt väsentligt under året. Några bedöms dock inte kunna uppfyllas inom beslutad budget. Nämnden redovisar ett nettounderskott med 6,6 mnkr före resultatöverföring och ingen avvikelse efter resultatöverföring. Underskotten finns inom förskola, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg och inom ekonomiskt bistånd.

Alla enheter analyserar noggrant och följer upp kostnader och intäkter varje månad och arbetar vidare med att vidta åtgärder för att minska kostnaderna ytterligare.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning deltar i projektet Effektiva inköp och har under våren implementerat inköp i Agresso e-handel, vilket bland annat har inneburit att över 300 användare har utbildats. Effektiva inköp ska leda till ökad avtalstrohet, minskad tidsåtgång, ökade planeringsmöjligheter och lägre kostnader.

Konkurrensutsättning av verksamheter genom upphandling sker enligt aktivitetsplanen. Inga utmaningar har inkommit till nämnden och inga egenregianbud har lagts. Två enheter deltar i Stockholms stads kvalitetsutmärkelse 2013.

Arbetet med att implementera Lean i verksamheterna fortsätter. Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) genomförs av alla enheter. Internkontroll genomförs på enheterna och kontroll av enheternas internkontroll genomförs.

Uppföljning av driftbudget

Netto						
	Utfall	Budget netto	Prognos utfall	Avvikelse prognos budget	Prest-förändr	Avvikelse budget efter prestförändr
Nämnd- o. förvaltningsadmin.	24,1	43,4	43,2	0,2	0,0	0,2
Individ- och familjeomsorg	89,6	125,4	126,0	-0,6	0,0	-0,6
<i>varav socialpsykiatri</i>	31,3	45,9	47,1	-1,2	0,0	-1,2
Stadsmiljöverksamhet	8,6	13,1	13,1	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	1,8	2,9	2,9	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,9	1,6	1,6	0,0	0,0	0,0
Förskoleverksamhet	370,3	512,5	555,2	-42,7	36,5	-6,2
Äldreomsorg	372,3	547,9	560,9	-13,0	0,0	-13,0
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	163,1	251,2	258,3	-7,1	7,8	0,7
Kultur- o. förening	13,6	21,7	19,7	2,0	0,0	2,0
Arbetsmarknadsåtgärder	2,2	4,6	4,3	0,3	0,0	0,3
Ekonomiskt bistånd	44,7	66,6	67,4	-0,8	0,0	-0,8
<i>varav handläggning</i>	14,1	19,5	19,5	0,0	0,0	0,0
Övrig verksamhet	0,8	18,0	7,2	10,8	0,0	10,8
Summa sdn	1 092,2	1 608,9	1 659,8	-50,9	44,3	-6,6
Förändring av fond (- ökning, + minskning)						6,0
Avvecklat resultatenheter samt avrundning						0,0
Summa sdn efter resultatdispositioner						-0,6
Beräknade budgetjusteringar						0,6
Resultat efter beräknade budgetjusteringar						0,0

Nämnden har fördelat medel till verksamheterna i enlighet med kommunfullmäktiges prioriteringar, utan några omfördelningar. Ett avdrag har gjorts med 3,5 % för att finansiera den gemensamma administrationen och övrig verksamhet inklusive en förvaltningsgemensam buffert.

Prognosen visar ett nettounderskott om 6,6 mnkr före resultatdispositioner, vilket är en försämring med 1,3 mnkr jämfört med juliprognosen. Underskotten finns inom förskola, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg, samt inom ekonomiskt bistånd. Efter resultatdispositioner med 6,0 mnkr och budgetjusteringar med 0,6 mnkr redovisas ingen avvikelse mot budget.

Administration och investeringar

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultatdispositioner	Beräknade budgetjusteringar	Avvikelse efter resultatdispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Nämnd- o. förvaltningsadmin.	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0

Prognosen visar ett nettoöverskott med 0,2 mnkr jämfört med budget före resultatdispositioner och före budgetjusteringar, vilket är oförändrat jämfört med prognosen föregående månad.

Investeringar inventarier och maskiner

Mnkr	Utfall	Budget netto	Beräknade budgetjusteringar	Prognos utfall	Avvikelse prognos budget
Maskiner och inventarier	7,1	7,5	2,0	9,5	0,0

Prognosen visar efter planerade åtgärder på ett underskott med 2,0 mnkr. Efter begärda budgetjusteringar med 2,0 mnkr redovisas ingen avvikelse mot investeringsbudget.

Individ- och familjeomsorg

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultatdispositioner	Beräknade budgetjusteringar	Avvikelse efter resultatdispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Individ- och familjeomsorg	-0,6	0,0	0,0	-0,6	-1,8	1,2
varav socialpsykiatri	-1,2	0,0	0,0	-1,2	-0,5	-0,7

Prognosen visar före resultatdispositioner och budgetjusteringar ett underskott med 0,6 mnkr jämfört med budget, vilket är en förbättring med 1,2 mnkr jämfört med tidigare prognos.

Barn- och ungdomsenheten redovisar ett nettoöverskott med 0,4 mnkr vilket är en försämring med 0,4 mnkr mot föregående månad. Försämringen beror huvudsakligen på att hyresintäkterna för träningslägenheter beräknas bli lägre än i tidigare prognos. För närvarande är inga ungdomar placerade på SIS-institution.

På vuxenenheten har sommaren varit förhållandevis lugn. Inga nya LVM-placeringar har gjorts och det har varit förhållandevis få personer inne på behandling under sommaren, merparten av dessa personer har varit unga vårdkrävande missbrukare. Dock är boendekostnaderna fortsatt höga. Antalet ärenden har minskat på vuxenenheten och redovisar ett nettounderskott med 1,1 mnkr vilket är en förbättring med 1,9 mnkr mot föregående månad.

Utförarsidan inom socialpsykiatrin visar ett underskott på 1,2 mnkr, vilket är en försämring med 0,7 mnkr mot föregående månad. Försämringen visas på boendestödet där antalet ärenden har blivit färre samt på grund av att ett antal lägenheter är tomma i dagsläget.

Stadsmiljöverksamhet och investeringar

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultatdispositioner	Beräknade budgetjusteringar	Avvikelse efter resultatdispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Stadsmiljöverksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Internräntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Prognosen visar ingen avvikelse jämfört med budget.

Kapitalkostnader

Prognosen visar ingen avvikelse mot budgeten för kapitalkostnader.

Parkinvesteringar

Mnkr	Utfall	Budget netto	Beräknade ombudgeteringar	Prognos utfall	Avvikelse prognos budget
Parkinvesteringar	1,5	8,9	0,0	8,9	0,0

Prognosen visar ingen avvikelse jämfört med budget för parkinvesteringar.

Förskola

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultatdispositioner	Beräknade budgetjusteringar	Avvikelse efter resultatdispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Förskoleverksamhet	-6,2	5,2	0,0	-1,0	-5,5	-0,7

Prognosen visar före resultatdispositioner och budgetjusteringar ett underskott med 6,2 mnkr jämfört med budget, vilket är en försämring med 0,7 mnkr jämfört med tidigare prognos. Detta beror på att antalet barn efter höstintagningen är färre än beräknat vilket lett till minskade intäkter. Efter resultatdispositioner visar prognosen ett underskott med 1 mnkr mot budget. Prestationsförändringarna beräknas uppgå till 36,5 mnkr netto varav 4,5 mnkr avser barnomsorgsgaranti och 4,6 mnkr avser förskolor med höga hyror. Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under perioden.

Äldreomsorg

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultatdispositioner	Beräknade budgetjusteringar	Avvikelse efter resultatdispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Äldreomsorg	-13,0	1,0	0,0	-12,0	-12,0	-1,0

Prognosen visar ett underskott med 13,0 mnkr jämfört med budget före budgetjusteringar och resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett underskott med 12,0 mnkr, vilket är oförändrat jämfört med föregående prognos. Inom beställarsidan har underskottet minskat med 2,2 mnkr och inom utförarsidan ökat med 3,2 mnkr.

Inom beställarsidan förklaras underskottet främst av ett stort antal personer med hemtjänst i ordinarie boende och med stort biståndsbehov, vilket leder till en hög kostnadsnivå. Även ett förhållandevis stort antal placerade på vård- och omsorgsboende med demensinriktning innebär höga kostnader. En viss minskning av antalet placerade kan dock nu noteras. Inom utförarsidan förklaras underskottet främst av ett stort antal tomma lägenheter på de två servicehusen. På Fruängsgården finns 20 tomma lägenheter och på Trekantens servicehus 16 tomma lägenheter. I dagsläget finns totalt 36 tomma lägenheter vilket innebär ett stort intäktsbortfall. Även Axelsbergs vård- och omsorgsboende uppvisar fortsatt underskott, men har inga tomma platser. Flera äldre har önskat att bo kvar i hemmet med ökade behov av omsorg vilket har inneburit ökade kostnader genom dubbelbemanning av hemtjänsten och ökade insatser på nätterna.

Stöd och service för personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultat-dispositioner	Beräknade budget-justeringar	Avvikelse efter resultat-dispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	0,7	-0,2	0,6	1,1	0,9	-0,2

Prognosen visar ett nettoöverskott med 0,7 mnkr före beräknade budgetjusteringar och resultatdispositioner jämfört med budget, vilket är en försämring med 0,2 mnkr jämfört med juli-prognosen. Försämringen beror på minskade intäkter på utförarsidan inom daglig verksamhet. Efter resultatdispositioner med 0,2 mnkr och beräknade budgetjusteringar med 0,6 mnkr redovisas ett överskott med 1,1 mnkr.

Kultur- och föreningsverksamhet

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultat-dispositioner	Beräknade budget-justeringar	Avvikelse efter resultat-dispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Kultur- o. förening	2,0	0,0	0,0	2,0	0,8	1,2

Prognosen för kultur- och föreningsverksamhet visar ett nettoöverskott med 2,0 mnkr jämfört med budget, vilket är en förbättring med 1,2 mnkr mot föregående prognos. Överskottet beror huvudsakligen på minskade kostnader inom verksamheterna för barn- och ungdom avseende sommarkoloni-verksamhet. I kultur- och föreningsverksamheten ingår också kolloverksamhet som tillhör förskoleavdelningen samt kultur- och föreningsbidrag som tillhör avdelningen för samhällsplanering.

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultat-dispositioner	Beräknade budget-justeringar	Avvikelse efter resultat-dispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Arbetsmarknadsåtgärder	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,3

Prognosen visar ett nettoöverskott med 0,3 mnkr före beräknade budgetjusteringar och resultatdispositioner jämfört med budget, vilket är en förbättring med 0,3 mnkr jämfört med juli-prognosen.

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultat-dispositioner	Beräknade budget-justeringar	Avvikelse efter resultat-dispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Ekonomiskt bistånd	-0,8	0,0	0,0	-0,8	-1,2	0,4
varav handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Prognosen visar ett nettounderskott med 0,8 mnkr före beräknade budgetjusteringar och resultatdispositioner jämfört med budget, vilket är en förbättring med 0,4 mnkr jämfört med juli-prognosen. Förbrukningen av ekonomiskt bistånd sjönk något under sommaren.

Övriga verksamheter

Mnkr	Avvikelse budget efter prestförändr	Resultat-dispositioner	Beräknade budget-justeringar	Avvikelse efter resultat-dispositioner o budgetjust.	Prognos avvikelse juli	Förändr. Prognos avvikelse
Övrig verksamhet	10,8	0,0	0,0	10,8	13,3	-2,5

Under övriga verksamheter har medel reserverats för extraordinära kostnader som omstruktureringskostnader.

reringskostnader samt en förvaltningsgemensam buffert. Prognosen visar ett överskott med 10,8 mnkr.

Resultatenheter

Totalt fördes 22,5 mnkr över från år 2012. Resultatöverföring till 2014 beräknas till 16,5 mnkr i ackumulerat överskott.

Förskola

Ett ackumulerat överskott med 11,6 mnkr fördes över från 2012. Resultatenheterna beräknar disponera 5,2 mnkr av tidigare års resultat. Underskottet inom resultatenheterna beror till stor del på att antalet barn efter höstintagningen är färre än beräknat vilket lett till minskade intäkter. Resultatöverföring till 2014 beräknas till ett överskott med 6,4 mnkr.

Äldreomsorgen

Ett ackumulerat överskott med 3,2 mnkr fördes över från 2012. Resultatöverföring till 2014 beräknas till ett överskott med 2,2 mnkr.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Ett ackumulerat överskott med 7,6 mnkr fördes över från 2012. Enheterna räknar med ett överskott på 0,2 mnkr för 2013. Resultatöverföringen till 2014 beräknas till ett överskott med 7,8 mnkr.

Investeringar

I budget 2013 finns avsatta medel om 11,4 mnkr för investeringar. Budgeten är fördelat på 3,9 mnkr för parker varav 1,1 mnkr är ombudgetering från 2012 förskjutning av investeringen i Sannadalsparken och 7,5 mnkr för maskiner och inventarier. Medel som avsatts för investeringar i parker bedöms förbrukas i sin helhet under 2013. Medel för maskiner och inventarier bedöms inte vara tillräckliga på grund av det stora antalet nya förskoleavdelningar som utrustats under året. Nämnden begär i tertialrapport 2 en utökad investeringsbudget med 2,0 mnkr för maskiner och inventarier. Hägersten-Liljeholmen Stadsdelsnämnd beviljades extra medel om totalt 5,0 mnkr för tillgänglighetsinvesteringar avseende lekplatser under 2013. Medlen bedöms förbrukas under året.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Ingen försäljning är aktuell.

Betydande projekt som inte är investeringar

Nämnden har inga sådana projekt.

Omslutningsförändringar

Nämnden redovisar omslutningsförändringar med 4,0 mnkr enligt nedan.

Av nämnden redovisade omslutningsförändringar

(-) = minskade kostnader/ökade intäkter

mnkr	Kostnader	Intäkter
Av nämnden redovisade omslutningsförändringar		
Anslag för nämndens verksamhet		
<i>Ökade kostnader/intäkter för:</i>		
<i>Individ- och familjeomsorg</i>		
Försäljning till andra förvaltningar vh 12	1,4	-1,4
Projekt Sociala insatsgrupp vh 12	0,7	-0,7
<i>Arbetsmarknadsåtgärder vh 17 (feriearbete)</i>		
	1,0	-1,0
<i>Administration</i>		
Försäljning till andra förvaltningar (administration)	0,9	-0,9
Summa	4,0	-4,0

Budgetjusteringar

Nämnden begär budgetjustering med 0,6 mnkr för ökade kostnader inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. I november öppnar en ny gruppbostad med fem platser. Eftersom fyra personer flyttar in till sin allra första bostad innebär det att nämnden inte har fått resurstilldelning vid mätningen den 27 augusti, och får kostnader 0,6 mnkr november-december 2013 för vilka begärs budgetjustering.

Hägersten-Liljeholmen Stadsdelsnämnd ansöker 2,0 mnkr för ökat investeringsbudget inom maskiner och inventarier i huvudsak för utrustning av nya förskoleavdelningar.

Medel för lokaländamål

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd kommer att rekvirera stimulansbidrag för utbyggnad av förskolan med 14,4 mnkr under 2013. För ombyggnation av Trekantens servicehus badrum i enlighet med Arbetsmiljöverkets krav rekvirerar stadsdelsnämnden 2,8 mnkr i beviljade stimulansbidrag. För inrättandet av 10 stödbostäder inom socialpsykiatri på Trekantens servicehus rekvirerar stadsdelsnämnden 0,6 mnkr i beviljade stimulansbidrag. Stadsdelsnämnden har beviljats bidrag med 1,2 mnkr för tomgångshyror under perioden januari t.o.m. april för 50 lägenheter på Trekantens servicehus då de varit tomställda med anledning av ombyggnationen av badrummen. Medlen har rekvirerats. För utbyggnad av en gruppbostad för personer med funktionsnedsättning kommer stadsdelsnämnden rekquirera beviljade stimulansbidrag med 2,6 mnkr under 2013.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har ökat med 23,9 mnkr sedan 2012 års tertialbokslut till 228,0 mnkr.

Anläggningstillgångarna har ökat med 6,6 mnkr där största ökningen är pågående ny-, till- och ombyggnad.

Omsättningstillgångarna har ökat med 17,3 mnkr där den största skillnaden beror på stora fakturor i interna kundfordringar mot finansförvaltningen på 16,6 mnkr för stimulansbidrag. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter har minskat med 5,1 mnkr vilket till största delen också beror på stimulansbidragen som inte hade fakturerats vid T2 2012, utan bokfördes som upplupna intäkter till skillnad från 2013 då dessa redan fakturerats och redovisats under kundfordringar.

På skuldsidan har kortfristiga skulder ökat med 13,2 mnkr. Hela beloppet beror på att stimulansbidragen har fakturerats men intäkterna inte förbrukats ännu. Dessa bokförs som förutbetalda intäkter. Upplupna löner och sociala avgifter är på ungefär samma nivå då retroaktiva löner som inte utbetalts ännu har periodiserats både 2012 och 2013. Upplupna kostnader har bara ökat marginellt med 0,3 mnkr av totalt 47,5 mnkr.

Övrigt

Förvaltningen köper tilläggstjänster inom ekonomiområdet och upphandlingstjänster från serviceförvaltningen. Förvaltningen säljer tjänster till andra förvaltningar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

 Uppfylls helt

Kommentar

Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) har genomförts av alla enheter i samband med verksamhetsplanen. Internkontroll genomförs på enheterna. Kontroll av enheternas internkontroll kommer att genomföras under året. Administrationens andel av totalkostnaderna minskar. Styrningen och uppföljningen av nämndens verksamhet är tydlig enligt revisionens årsrapport där nämnden fick godkänt för samtliga granskningsområden.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning deltar i projektet Effektiva inköp och har under våren implementerat inköp i Agresso e-handel, vilket bl.a. har inneburit att över 300 användare har utbildats. Effektiva inköp ska leda till ökad avtalstrohet, minskad tidsåtgång, ökade planeringsmöjligheter och lägre kostnader.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Admistrationens andel		3,3 %		3,2 %	minska	2013

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2012	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
av de totala kostnaderna						
Kommentar Årsmålet bedöms kunna uppfyllas. Administrationens andel av kostnaderna har minskat kontinuerligt under de senaste åren och bedöms fortsätta att minska.						
 Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen		0 st		2 st	tas fram av nämnden	2013
Kommentar Under 2013 har stadsdelsnämnden två deltagande enheter i kvalitetsutmärkelsen.						

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbeta för genomgripande regelförenklningar med målsättningen att öka stadens servicegrad.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Förvaltningen har deltagit i SKLs arbetsgrupp för förenklade rutiner för föräldrafastställande.			
 Finna ytterligare samarbeten mellan nämnder för effektiviseringar.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Ett samarbete finns redan i regionen och ett flertal verksamheter som t.ex MAS/MAR, familjerätt och parkskötsel drivs gemensamt. Stadsdelsdirektören träffar regelbundet de andra stadsdelsdirektörerna i regionen för gemensam planering som bl.a. syftar till att effektivisera verksamheterna genom nära samarbete och gemensam drift.			

Nämndmål:

Administrationns andel av de totala kostnaderna ska minska jämfört med år 2012

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Fortsatt effektivisering av administrationen beräknas minska dess andel av de totala kostnaderna.

Kommentar

Årsmålet bedöms kunna uppfyllas. Administrationens andel av de totala kostnaderna har minskat kontinuerligt under de senaste åren.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Fortsatt arbete enligt Lean-metoden.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Under året har ytterligare två verksamheter genomfört Lean-analyser och utifrån det påbörjat ett förbättringsarbete. Planeringen för fler deltagande verksamheter fortsätter under året.			

Nämndmål:

Styrningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi ska vara tydlig

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Genom hög delaktighet i framtagandet av verksamhetsplan, anvisningar och uppföljningsrapporter säkerställs en tydlig styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi.

Kommentar

Styrningen och uppföljningen av nämndens verksamhet är tydlig enligt revisionens årsrapport. Nämnden fick godkänt inom samtliga granskningsområden. Måluppfyllelsen är hög. Alla enheter har gjort risk- och väsentlighetsanalys inför verksamhetsplanen 2013 och lämnat till respektive avdelning för sammanställning. Avdelningarnas risk- och väsentlighetsanalys har utgjort underlag för nämndens internkontrollplan. Planen kommer att följas upp i samband med verksamhetsberättelsen. Därutöver har internkontrollbesöken påbörjats.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Internkontroll ska genomföras och dokumenteras inom samtliga avdelningar och enheter.	2013-01-01	2013-12-31	
Kommentar Uppföljningar pågår av att kontroller genomförts i enlighet med internkontrollplanen och att de planerade förbättringsåtgärderna kommer att genomföras. Därutöver genomförs stickprovskontroller av olika rutiner och transaktioner.			

Synpunkter och klagomål

Förskolan

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanteras lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs.

Hittills har 35 ärenden diarieförts som synpunkt/klagomål varav de flesta har berört förskolans verksamhet. Det kan även gälla förskolans organisation eller personalens bemötande. Några synpunkter har gällt miljö och säkerhet, ytterligare några kan hänföras till informationsbrist.

Social omsorg

Nedan redovisas endast ärenden som registrerats i förvaltningens diarium. Ytterligare klagomål mm kan finnas på enheterna.

Hittills under året har 14 *muntliga* synpunkter och klagomål som rör avdelningen registrerats i förvaltningens diarium. Åtta av klagomålen rör verksamhet och bemötande vid enheten för ekonomiskt bistånd, två rör verksamhet och bemötande vid beställarenheten funktionsnedsättning och övriga rör bemötande vid vuxenenheten, assistansenheten och boendestödet. Ett klagomål rörde verksamheten hos en privat utförare inom funktionsnedsättning.

Åtta skriftliga synpunkter har inkommit, varav en från en anhörig som klagade på boendestöd och myndighetsutövning och en från en annan anhörig som klagade på bristande omvårdnad hos en utförare. En företrädare har skrivit om förflyttning mellan kommuner och Ersta barnrättsbyrå har klagat på brister i handläggningen vid barn- och ungdomsenheten. Övriga skrivelser har rört förändringar inom socialpsykiatri (två) och önskemål från arbetstagare vid Glasade gången om höjd habiliteringsersättning.

Fyra *beslut* har inkommit från Socialstyrelsen/Inspektionen för vård och omsorg i ärenden som rört klagomål från enskilda över handläggning och bemötande i ärenden vid vuxenenheten, familjerätten och beställarenheten funktionsnedsättning.

Fem rapporter enligt lex Sarah har registrerats under året. Rapporterna har rört assistansenheten, beställarenheten funktionsnedsättning, gruppboendestäder och daglig verksamhet. Nämnden har gjort en anmälan till IVO om allvarligt missförhållande. Socialstyrelsen har beslutat i ett ärende om allvarliga missförhållanden på en gruppboendestad. Socialstyrelsen fann att de åtgärder som nämnden vidtagit var tillräckliga. Övriga rapporter har utretts och åtgärdats.

Äldreomsorgen

Hantering av synpunkter och avvikelser/brister ingår i enheternas systematiska kvalitets- och förbättringsarbete. Klagomål och brister ska åtgärdas snabbt. Enheten kan också behöva se över och ändra sina rutiner.

Hittills i år har 25 synpunkter på äldreomsorgen inkommit och registrerats, varav åtta synpunkter via stadens kontaktcenter Äldre direkt. Av dessa 25 synpunkter har tolv gällt hemtjänstens insatser, varav sex den kommunala hemtjänsteutföraren och sex privata utförare. Synpunkterna har bland annat gällt uteblivna besök, insatser och matlådor. Fem synpunkter har gällt servicehus, såsom synpunkter på restaurangens bemötande, uppsägning av lägenhet vid dödsfall, social isolering, utförande av insats samt bedömning av boendes behov.

Beställarenheten äldre har fått fyra synpunkter gällande biståndsbedömning, samverkan mellan kommun och landsting samt lång handläggningstid. I övrigt har synpunkter inkommit om Äldre direkts bemötande, på "Fixartjänsten" och på verksamheten "Ung omsorg".

Avvikelse gällande hälso- och sjukvårdsinsatser rapporteras till medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS. De handlar främst om uteblivna läkemedel samt fall, där boende har ramlat vid egen förflyttning. De flesta fallolyckorna leder inte till någon skada.

Avvikelse som gäller omvårdnadsinsatser handlar bland annat om försenade eller uteblivna insatser. Den äldre har informerats om detta innan.

Beställarenheten äldre har rapporterat in ett flertal avvikelser till landstinget, bland annat om informationsöverföring, handlägningsförfarande och mötesrutiner. Landstinget har besvarat dessa.

En rapport enligt lex Sarah har inkommit från Fruängsgårdens servicehus. Händelsen har utretts och åtgärder har vidtagits samt följts upp.

Övrigt